

Atatürkçü Düşünce Derneđi
Edirne Merkez Şubesi

YOKSULLUĞUN

KÜRESELLEŞMESİ

Prof. Dr. Michel Chossudovsky

- Kitap özetii. -

Prof. Dr. Ahmet SALTIK
ADD Genel Merkez Yön. Kur. Üyesi

Edirne, Aralık 2000

Dillerden düşmeyen 'ekonomik kriz'in içyüzü... Hayatımıza kasteden 'reform'ların arka plânı... İnsanları savaflara, felaketlere, acılara boğan olaylara bilinçli biçimde bakmamızı sağlayacak bir rehber...

Chossudovsky'yi dünya çapında bir düşünür haline getiren bu yapıt, herkesin az ya da çok farkında olduğu 'kriz'i, karmaşık ekonomik çözümleri bir yana bırakarak yalın bir dille gözler önüne seriyor. Dünyanın pek çok ülkesinden ayrıntılı örneklerle emperyalizmi yargılıyor. Bosna savaşında arka plânda gizlenen gerçek neydi? Ruanda'da Hutularla Tutsiler birbirlerini kırarken yaşananlar, yalnızca bir insanlık trajedisi miydi? Rusya'da, Vietnam'da, Peru'da neler oldu? Somali'ye BM müdahalesi gerçekten de bir barış girişimi miydi.

Chossudovsky, tereddütsüz biçimde suçluyu teşhir ediyor. Askeri darbeler, doğanın tahribi, sosyal ayrımcılık, etnik çatışmalar, kadın ve çocukların ezilmesi, yaşadığımız felaketin şimdilik açığa çıkan sonuçları... Sırada her defasında büyüyen yenileri var. Ama engellenemez de değiller, yeter ki çözüm bilinsin...

Yoksulluğun Küreselleşmesi, emperyalizme karşı bir mücadele çağrısıdır.

'Michel Chossudovsky'in değerli çalışması; Üçüncü Dünya ve Doğu Avrupa'da Uluslararası Finans kurumları tarafından yürütülen 'ekonomik reformlar' ve korkunç etkiler gibi çağımızın en önemli sorunlarından bazılarını işaret etmektedir. Başta Angloamerikan topluluklar olmak üzere zengin sanayi ülkeleri de bu programların çeşitli versiyonlarına tabi tutulmaktadır.

Chossudovsky, bunların ekonomik köklerini ve temel özelliklerini incelemektedir. Genel çözümler ve etkili örneklerle

- 1. bu 'reform'ların sömürgeciliği yeni biçimlerde nasıl sürdürdüğü,*
- 2. ulusal planlama ve gerçek bir demokrasileşmeyi önlediğini,*
- 3. halk yararına programları zayıflattığını (ayağını kaydırdığını),*
- 4. güç ve imtiyazın çıkarları için, dünyanın büyük çoğunluğunun nasıl acı ve umutsuzluğa teslim edildiğini gösteriyor.*

Bunların hiçbiri çaresiz (kaçınılmaz) şeyler değildir.

Yazarın araştırmasının sağladığı anlayış, olayları tersine çevirecek mücadeleye doğru önemli bir adımdır.'

Prof. Dr. Noam Chomsky

Çeviren: [Neşenur Domaniç](#), [Neşenur Domaniç](#) - 320 sayfa, Ciltsiz. hamur, ISBN: 975-8086-40-3; Boyut: 13cm x 19cm; Baskı Tarihi: 1999
Özgün Dili: İngilizce; Özgün Adı: *The Globalisation of Poverty*

YOKSULLUĞUN KÜRESELLEŞMESİ

IMF ve DÜNYA BANKASI REFORMLARININ İÇYÜZÜ

Yazar : Prof. Michel Chossudovsky / Kanada
Çiviyazıları / Kamera, Birinci Basım, Ocak 1999, ISBN: 975-8086-40-5

- Ulusal ekonomiler birbirlerine bağlanmış durumda. Bunlar yaklaşık 750 kuruluş tarafından denetleniyor. Ticari bankacılık ve şirket sahipliği ekonomik sınırları aşıyor.
- Uluslararası ticaret bütünleşmiş, dünyanın her yanındaki mali piyasalar hızlı bilgisayar bağlantıları aracılığıyla birbirlerine bağlanmış durumda.
- **Küresel ekonomi**, ulusal devlet kurumlarını etkisizleştiren ve istihdam ile ekonomik etkinliklerin daralmasına hizmet eden bir "ULUSLARARASI ALACAK TAHSİLATI SÜRECİ" tarafından düzenleniyor.
- Gelişmekte olan ülkelere 1980'lerin başından bu yana uluslararası kredi kuruluşları tarafından "ekonomik yeniden yapılanma süreci" dayatılmaktadır.
- Reformlar, sermaye birikim sürecini dünya ölçeğinde düzenliyor. Ancak bu bir serbest piyasa sistemi değil. Sponsorluğunu **Bretton-Woods** Kuruluşları'nın üstlendiği "*yapısal uyum programı*" neo-liberal söylemle desteklenmesine karşın, yeni bir müdahaleci çerçeve oluşturuyor.
- Devlet kurumlarının parçalanması, ekonomik sınırların yerle bir edilmesi, milyonlarca insanın yoksullaşması makro-ekonomik politikalarla sağlandı.

Makro-Ekonomik Reformun Uluslararasılaşması :

- Bretton-Woods Kuruluşları ekonomik yeniden yapılanma sürecinde anahtar rol oynadı. Bunlar IMF (Uluslararası Para Fonu), Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) vs. gibi ekonomik ve mali çıkarlara karşılık gelen düzenleyici kurumlardır.
- Gerek **IMF** ve gerekse **Dünya Bankası** güçlü bir **uluslararası bürokrasi** oluşturmaktadırlar.

Ucuz-Emek Ekonomisi :

- IMF destekli reformlar, tek tek ülkelerde "emek maliyetlerinin düzenlenmesi" konusunda belirleyici rol oynadı.
- Emek maliyetlerinin en aza indirgenmesi (minimizasyonu) tüketici piyasalarının küçülmesine, bu da nüfusun çoğunluğunun yoksullaşmasına neden oldu.
- Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde düşük gelir düzeyleri, fabrika kapanmalarına ve iflaslara neden olarak üretim düzeyinin gerilemesine yol açtı.
- Dünya çapında uygulanan makro-ekonomik reformlar, toplumların tüketim kapasitelerini düşürerek, sermayenin genişlemesini engelliyor.
- Aşırı üretim yaratan bir sistemde uluslararası sanayi ve ticaret şirketlerinin kendi pazarlarını genişletmesinin tek yolu, aynı anda gelişmekte olan ülkelerin iç üretimini tahrip edip iç pazara yönelik yerli üretimin **bağlarını** kopartmaktan geçer.
- Bu sistemde gelişmekte olan ülkelerin dışsatımlarını artırmaları yurt içi alım gücünün düşmesine bağlıdır.
- Yoksulluk, arz tarafının girdisidir.
- Piyasaların yükselmesi mevcut üretim sisteminin aynı anda değiştirilmesi için devreye sokulur. Küçük ve orta girişimler ya iflas ettirilir ya da küresel bir dağıtımçı için üretmeye zorlanır, devlet girişimleri ya özelleştirilir ya da kapatılır, bağımsız tarım üreticileri yoksullaştırılır.

- Küresel ekonomik sistemin niteliğini iki çelişik güç belirliyor :
 - 1) Küresel ucuz-emek ekonomisi yerleşiklik kazanmalıdır,
 - 2) yeni tüketici pazarları bulunmalıdır.
- Pazarların küresel şirketler için büyümesi, iç ekonominin parçalanmasını ve tahrip edilmesini gerektirir.
- Para ve meta hareketlerinin önündeki engeller kaldırılır, kredi sistemi kuralsızlaştırılır (de-regülasyon), toprak ve devlet mülkiyeti uluslararası sermaye tarafından devralınır.

Gelişmiş Ülkelerde Borçlar ve Makro-Ekonomik Reform :

- 1989 yılında Berlin duvarının yıkılması ve Sovyetler Birliğinin çöküşünden bu yana dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılması süreci farklı görünüm kazandı. Makro-ekonomik politikalar konusunda bir “siyasal uzlaşma” şekillendi ve dünyanın her yanındaki hükümetler neo-liberal politikaları açık şekilde benimsedi.
- 1990’ların başından bu yana OECD ülkelerinde benimsenen makro-ekonomik reformlar, Üçüncü Dünya’da ve Doğu Avrupa’da uygulanan “yapısal uyum programları”nın birçok temel bileşenini içeriyor. 1995 Bütçe görüşmelerinde devlete borç veren kuruluşların hakları ABD anayasasına sokulmak istendi.
- Gelişmiş ülkelerde Bretton-Woods Kuruluşları politika gözleme konusunda önemli bir rol oynamadı. Devletin ortak olduğu girişimlerin, kamu kuruluşlarının, devletin, taşra ve kent yönetimlerinin **borçları** mali piyasalar tarafından özenle kategorize ediliyor ve “**derecelendiriliyor**”. Maliye Bakanlarının büyük yatırım bankalarına ve ticari bankalara rapor vermeleri giderek daha fazla bekleniyor.
- 1995-1996 yılında Kanada’da kamu borçlarından dolayı yapısal uyum programı benimsendi.
- OECD ülkelerinde kamu borçları 1980’ler boyunca belirlenmiş sınırları aştı. **En borçlu ülke olan ABD’nin kamu borçları beş kat arttı.** (5 trilyon ABD doları)
Tüm OECD ülkelerinin birleşik brüt genel devlet borçları Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’nın %72,9 düzeyindeydi.

Küresel Tekeller:

- Durgunluk derinleşirken dünya ekonomisi bir avuç uluslararası banka ve küresel tekelin gölgesi altında.
- G-7 ülkelerinin makro-ekonomik politikaları pratikte hem bir şirket birleşmeleri ve satın almaları dalgasını, hem de küçük ve orta ölçekli girişimlerin **önceden planlanmış iflaslarına** getirdi.
- Büyük çokuluslu şirketler (özellikle ABD ve Kanada’da) franching sistemi aracılığıyla yerel pazarların kontrolünü ele geçirdi. Küçük girişimler ya yok edildi ya da “franchisee”ler olarak bir küresel dağıtımcinin ağına dahil edildi.
- Bu sistem aracılığıyla yatırım harcamalarının asıl önemli bölümü bağımsız üreticiler tarafından üstlenirken, küçük şirketlerin ve / veya perakendecilerin kazançlarının büyük bölümüne el konuyor.
- Aynı süreç Batı Avrupa’da da gözleniyor. Avrupa Birliğinin siyasal yeniden yapılanma süreci, kimi anlaşmalar vasıtasıyla, **Avrupa toplumlarının (ülkelerinin) birliği aleyhine EGEMEN MALİ ÇEVRE’lerin çıkarlarını daha fazla GÖZETİYOR.**
Bu sistemde Batı Avrupa’da devlet iktidarları **özel tekellerin** gelişimine bilinçli bir biçimde izin verdi. Büyük sermaye her türden küçük sermayeyi yok ediyor.
- Avrupa ve kuzey Amerika’da ekonomik bloklar oluşuyor, yerel girişimler yok oluyor, küçük ölçekli BİREYSEL MÜLKİYET SİLİNİYOR.
- Büyük çokuluslu işletmeler kuzey Amerika serbest ticaret bölgesi içinde serbestçe hareket ederken, gümrük-dışı engeller Kanada’nın bir eyaletindeki küçük ölçekli yerel sermayenin etkinliklerini bir diğer Kanada eyaletine doğru genişletmesini engelliyor.
- Serbest ticaret ve ekonomik bütünleşme küresel girişimlere daha geniş bir hareket alanı sağlıyor, gümrüklerin kaldırılması ve kuramsal engeller küçük ölçekli yerel sermayenin hareket alanını daraltıyor.

Mali İstikrarsızlık :

- Reel ekonominin makro-ekonomik reformların ağırlığı altında parçalanması, oldukça istikrarsız bir küresel mali sistemle bütünleşiyor.

- Yeni küresel mali ortam: şirket birleşmeleri, ticari bankaların, kurumsal yatırımcıların, borsa aracı şirketlerinin, büyük sigorta şirketlerinin çevresinde toplanan yeni bir finansçılar kuşağının yerleşik hale gelmesini sağladı. Bu süreçte ticari bankacılık işlevleri yatırım bankalarının ve borsa aracı şirketlerinin işlevleriyle bütünleşti.
- Para yöneticilerinin etkinlikleri futures piyasaları ile türev piyasalardaki spekülasyon işlemleri ve para piyasalarındaki manüplasyonları içeriyor.
- Bu büyük finans sahipleri yükselen piyasalarda “sıcak para yatırımları” yapıyorlar.
- Çok sayıdaki kıyı bankacılığı merkezinde kara para aklama işlemleri ve varıl müşterilere danışmanlık yapılmaktadır.
- Döviz işlemlerinin günlük hacmi 1 trilyon dolar düzeyinde ve bu miktarın yalnızca %15'i gerçek mal ticaretine ve sermaye hareketlerine karşılık geliyor. (%5 mal ticareti, %10 sermaye hareketi)
- **Legal** ve **illegal** ekonomik faaliyetler giderek daha fazla iç içe geçti. Büyük miktarda kayıtsız bireysel servet birikti.
- Mafya yapısal uyum programlarından ve mali sistemin kuralsızlaştırılmasından yararlanarak uluslararası bankacılıkta etkinliğini arttırdı.
- Mafya kimi ülkelerde hükümetleri vesayeti altına aldı. Mafya vesayetli hükümetler Dünya Bankası destekli özelleştirme sayesinde devlet mülklerini ele geçirdiler.

Dünya Ölçeğinde Alacak Tahsilatı:

- Küresel mali sistem tehlikeli bir kavşağa geldi.
 - 1.) Her gün yüz milyarlarca dolarlık devlet tahvilleri ve Hazine bonoları kamu borçlanma piyasalarında işlem görüyor.
 - 2.) Ekonomik kriz var ve ticaret kötü durumda.
 - 3.) Amerika, Avrupa ve Japonya dünya piyasalarında yoğun rekabet ediyorlar.
 - 4.) ABD dolarının riski Doğu Avrupa ve Üçüncü Dünya ülkelerinde yoğun olarak dolaşan büyük miktarlardaki ABD doları banknotları ve Alman ve Japon mali kurumları tarafından tutulan büyük miktardaki ABD kamu borçlanma kağıtlarından dolayı yüksek.
- 1995 Meksika mali krizinde özel borçlar, devlet borçlarına dönüştürüldü ve Meksika ekonomisi kötürum bıraktırdı.
- Anlaşmaya göre Meksika bankaları yabancıların mülkiyetine açılacak, ülkenin tüm petrol satış gelirleri New York'ta olan ve Meksika'nın uluslararası kreditorlerinin denetiminde bir banka hesabına yatırılıyor.
- Bu tip alacak tahsilatı dünyaya IMF tipi piyasa reformlarıyla birlikte taşındı.

Özel Borçların Değişimi:

- 1980'lerin başından bu yana gelişmekte olan ülkelerdeki büyük şirketlerin ve ticari bankaların büyük miktarlardaki borcu silindi ve devlet borçlarına dönüştürüldü.
- ABD'de de birleşme patlaması sırasında şirket zararlarının yükü iflas eden girişimlerin mülkiyetinin devri yoluyla devlete aktarıldı.
- OECD ülkelerindeki devlet sübvansiyonlarının çoğu, birleşmeleri finanse etmek, emekten tasarruf sağlayan teknolojileri uygulamak ve üretimi Üçüncü Dünya'daki ve Doğu Avrupa'daki ucuz-emek merkezlerine taşımak için kullanıldı.
- Devlet OECD ülkelerinde şirket yeniden yapılanmalarını üstlendi. Kamu harcamaları mülkiyetin daha fazla yoğunlaşmasına ve sınai istihdamdaki ciddi daralmaya neden oldu. Bu ise küçük ve orta ölçekli işletme iflasları dizisine ve işçilerin işten atılması da vergi gelirlerindeki ciddi düşüşe neden oldu.

Devletin Mali Krizi:

- Batıdaki borç krizi azalan oranlı vergi sistemine yol açtı. Bu da;
 - a) kamu borçlarının büyümesine yol açtı,
 - b) şirket vergileri azaltıldı,
 - c) ücretlilerden toplanan vergiler kamu borçlarının geri ödemelerine yönlendirildi.
- Devlet bir yandan yurttaşlarından vergi toplarken, bir yandan da büyük şirketlere yardım ve teşvikler biçiminde **HARAÇ** ödüyordu.
- Diğer yandan şirket kârları Bahama, İsviçre, Anglo-Normand Adaları, Lüksemburg gibi kıyı bankacılığı merkezlerine uçtu. Bu da mali krizi daha da ağırlaştırdı.

- ABD'deki bütçe açığının büyümesini, büyük ölçekli vergi kaçakçılığı ve kayıtsız şirket kârlarının transfer edilmesi de çoğaltıyor.
- Kısmen suç örgütleri tarafında kontrol edilen Cayman Adaları ve Bahamalar'a transfer edilen büyük miktarlardaki paralar, ABD'deki şirket yatırımlarını finanse etmek için kullanılıyor.

Mali Sermayenin Siyasal Vesayeti Altında :

- Gelişmekte olan ülkelerde bir kısır döngü harekete geçti. **Devlet yardımlarının alıcıları devletin kreditorleri haline geldi.**
- Hazine tarafından büyük şirketleri finanse etmek için çıkarılan kamu borçlanma kağıtları aynı zamanda devlet teşviklerinin alıcısı durumunda olan bankalar ve mali kurumlar tarafından ele geçirildi.
- Ortada saçma bir durum vardı: Devlet kendi borçluluğunu finanse ediyor, devlet yardımları ise tahvillerin ve hazine bonolarının alımı için kullanılıyordu.
- Hükümet bir yandan teşvikler için lobi faaliyetleri yürüten sermaye grupları, diğer yandan da devlete kredi verenler tarafından sıkıştırılıyordu.
- Kamu borçlanma kağıtlarının büyük bölümü özel bankalar ve finans kurumlarının elinde olduğundan, bunlar hükümetlere kamu kaynakları üzerinde daha fazla tasarrufta bulunmak konusunda baskı uygulayabiliyordu.

Merkez Bankası'nın Hayali Bağımsızlığı:

- Hem az gelişmiş hem de gelişmiş ülkelerde Merkez bankalarının tüzükleri MALİ PİYASALARIN TALEPLERİ doğrultusunda değiştirildi.
- **Merkez bankaları** giderek daha fazla **devlete kredi verenlerin vesayetine giriyor.**
- Üçüncü Dünya ve Doğu Avrupa'da Merkez bankaları büyük oranda IMF tarafından **Paris ve Londra klüpleri** adına denetleniyor.
- Batıda **Merkez bankaları bağımsız ve siyasal etkilere korunaklı** hale geliyor. Bunun pratikteki anlamı **ulusal hazinenin giderek özel kredi kuruluşlarının insafına bırakılmasıdır.**
- Merkez Bankası yeni tüzüğü çerçevesinde devlete kredi sağlamak için kullanılmıyor. Örneğin Maastricht Anlaşması'nın 104. maddesine göre "Merkez Bankası'nın devlete açacağı krediler tümüyle kendi takdirindedir; devlete kredi vermeye zorlanamaz." Bu nedenlerden söz konusu tüzükler özel finans kurumları ve bankaların elindeki devlet borçlanma kağıtlarının miktarının artmasına doğrudan hizmet ediyor.
Merkez Bankası ne hükümete ne de yasama organına karşı sorumlu. **Buna karşılık özel finans ve bankacılık çıkarlarının vesayeti altındaki özerk bir bürokrasi olarak çalışıyor.**
Para politikalarının doğrultusunu hükümetten çok **bu kuruluşlar dikte** ediyor.
- **Gerek gelişmekte olan ülkelerde, gerekse gelişmiş ülkeler de bir devlet müdahale aracı olarak para politikalarının varlığından söz etmek uzunca bir süredir olanaklı değil.**
- Para politikaları büyük oranda **özel bankacılık krallığı** tarafından belirleniyor.
- Güçlü finans aktörleri herhangi bir engelle karşılaşmaksızın para yaratmak ve parayı hareket ettirmekle kalmıyor, aynı zamanda faiz oranlarını manipüle ediyor, önemli para birimlerinin değer yitirme sürecini hızlandırıyor (Sterlin örneği: Eylül 1992)
- Bu pratikte şu anlama geliyor; merkez bankaları artık para yaratımını toplumun geniş çıkarları doğrultusunda düzenlemekten yoksundurlar.
Para arzı insan kaynaklarının ve maddi kaynakların harekete geçmesini düzenleyen temel bir araçtır. Bu araç da artık özel kredi kuruluşlarının elinde.
- IMF tarafından dayatılan para miktarını dondurma politikası ekonominin bütünü felce uğratabilen güçlü bir araç durumunda.
- Rusya federasyonunda Merkez Bankası'nın IMF destekli kredi sınırlamaları Rusya ekonomisi sektörlerinin parçalanmasına yardım etti.

Devlet Krizi :

- **Batıda demokratik sistem bir açmaza doğru sürüklendi:** Yüksek makamlara seçilenler giderek bürokrat gibi davranıyorlar.
- Devletin alacaklıları, gerçek siyasal iktidarın, arka planda ayrıca iş gören emanetçileri haline geldi.
- Ortaya tek biçimli bir siyasal ideoloji çıktı.

- Makro-ekonomik reformlar konusundaki “**uzlaşma**” siyasal yelpazenin tümünü kucaklıyor. ABD’de demokratlar ve cumhuriyetçiler kol kola girdi. Avrupa’da sosyalist hükümetler acı ilacın öncüleri haline geldi.
- Kamusal politikalar ABD ve Avrupa finans piyasalarında belirleniyor, her yerde aynı sloganlarla sunuluyor, “Bütçe açığını azaltmalı, enflasyonla mücadele etmeliyiz. Ekonomi aşırı ısınıyor, frene basın!” vs gibi.
- Clinton yönetimi sırasında ABD hazine müsteşarlığını yapan Robert Rubin, Goldman Sachs’ın üst düzey yöneticilerinden biriydi.
- Dünya Bankası’nın eski başkanı Lewis Preston, J.P. Morgan’ın yönetim kurulu başkanı vs. Yani finansçılar siyasete girerken, politikacılar da iş dünyasında giderek daha fazla mali çıkara sahip oldu.
- Çıkar çatışmaları nedeniyle **bozulan batıdaki devlet** sistemi krize girdi. Bu koşullar altında **gelişmiş ülkelerdeki demokrasi pratiği bir ritüele dönüştü**. Seçim sonuçlarının devletin ekonomik ve sosyal politikalarının gerçek yönetimi üzerinde hiçbir fiili etkisi bulunmuyor.
- Öte yandan devlet neo-liberal politikalar sonucunda yurttaşların demokratik haklarını sınırlandırmak konusunda giderek daha baskın oluyor.

Küresel Ekonomik Kriz:

- Küresel piyasa sistemi ulusal ekonominin sonuna işaret ediyor.
- 1980’lerin başından bu yana güneyde ve doğuda yaşam standardı bir hayli düştü. Yoksulluğun 20. yüzyılın sonlarındaki küreselleşmesinin, dünya tarihinde bir benzeri bulunmuyor.
- Bu yoksulluk insan kaynaklarının ve maddi kaynakların kıt olmasının sonucu değil, aksine ise işsizlik ve emek maliyetlerinin aşırı düşmesi (minimize edilmesi) sonucu olan **küresel aşırı arz** sisteminin sonucudur.
Bankalar ve ulusötesi şirketlerin, finans aktörlerinin konumu tam olarak belirlenmek zorunda.
- Krizin merkezinde büyük devlet borçları birikimi ve kredi veren kuruluşların ulus devletlere uyguladığı baskılar var.
- TEHLİKELİ OLAN, mali servetin büyük yoğunlaşması ve toplumsal bir azınlığın gerçek kaynaklar üzerindeki egemenliğidir.
- Mücadelenin küreselleşmesi temel bir önem taşımakta ve dünya tarihinde benzeri görülmemiş derecede bir dayanışma ve enternasyonalizmi gerektirmektedir.
- Küresel ekonomik sistem ülkelerin iç bölünmüşlüğünden ve ülkelerarası bölünmüşlükten besleniyor.

1. BÖLÜM

YOKSULLUĞUN KÜRESELLEŞMESİ

1980’lerin başından bu yana IMF ve Dünya Bankası tarafından gelişmekte olan ülkelere (dış borçların yeniden görüşülmesinin koşulu olarak) dayatılan “makro-ekonomik istikrar” ve “**yapısal uyum programları**” yüz milyonlarca insanın yoksullaşmasına, ulusal paraların istikrarsızlaşmasına, **ekonomilerin batışına** yol açtı.

- Yurtiçindeki alım gücü çöktü, kıtlıklar patlak verdi, **sağlık üniteleri ve okullar kapandı**, ilköğrenim hakkı yüz binlerce çocuktan esirgendi.
- “Reformlar” dünyanın çeşitli bölgelerinde **verem, sıtma, kolera** gibi bulaşıcı hastalıkların yeniden ortaya çıkmasına yardım etti.
- Dünya Bankası’nın destek verdiği projeler milyonlarca insanın yer değiştirmesine, orman kıyımına ve çevrenin tahribine neden oldu.
- 1980’lerin sonundan bu yana Doğu Avrupa, Yugoslavya ve eski Sovyetler Birliği’ne IMF ve Dünya Bankası ilacı dayatılıyor.
- Zorlama mekanizması farklı olmasına karşın, yapısal uyum programı 1990’lardan bu yana gelişmiş ülkelerde de uygulanıyor.
- Ulusal hükümetlerin kontrolü altında uygulanan makro-ekonomik tedavilerin teorik ve ideolojik dayanakları büyük oranda benzerlik gösteriyor.
- **Aynı küresel mali çıkarlara hizmet ediyor.**
- **Monetarizm** dünya ölçeğinde uygulanıyor ve küresel ekonomik yeniden yapılanma süreci varsıl **ülkeleri de YÜREKLERİNDEN vuruyor.**

- Monetarizm sonucu işsizlik, düşük ücretler, nüfusun büyük kesimlerinin marjinalleşmesi.
- Devlet politikaları **küçük ve orta ölçekli işletmelerin tahrip edilmesini** teşvik ediyor.
- Gıda tüketimi düzeyinin düşüklüğü ve kötü beslenme varsıl ülkelerdeki kent yoksullarını vuruyor.
- **ABD’de 30 milyon insan açlar sınıfına dahil.**

Toplumsal Kutuplaşma ve Servetin Yoğunlaşması :

- Dünyanın her yerinde **ayrıcılık toplumsal azınlık** büyük miktarda servet biriktirdi.
- Söz konusu reformlar aynı anda 100’den fazla ülkede uygulandı.

Küresel Kuruluşların Rolü:

- **GATT** Anlaşması’nın imzalanması ve 1995’te **Dünya Ticaret Örgütü**’nün (WTO) kurulması küresel ekonomik sistemin gelişmesinde önemli bir dönüm noktasıdır.
- WTO kuruluş tüzüğü, ulusal ticaret politikalarının “**denetlenmesi**” gibi dünya ticaretinin uluslararası bankalar ve ulusötesi şirketler yararına düzenlenmesini içeriyor.
- GATT Anlaşması, yabancı yatırımlar, biyolojik çeşitlilik, fikri mülkiyet hakları alanlarında temel insan haklarını çiğniyor (ihlal ediyor).
- IMF, Dünya Bankası ve WTO üçlü yetki paylaşımıyla gelişmekte olan ülkelerin ekonomik politikalarının gözetiminde yakın işbirliği yapıyorlar.
- “Yapısal uyum programları”nın pek çok maddeleri WTO anlaşmasının maddeleri sayesinde yerleşiklik kazandı.
- Söz konusu bu maddeler **ülkelerin** uluslararası hukuk çerçevesinde **denetlenmesinin** ve ülkelere kredi (=borç!) alma koşulları dayatılmasının temellerini oluşturdu.

IMF Menüsü :

- 100’den fazla borçlu ülkede **AYNI Bütçe disiplini, devalüasyon, ticaret liberalizasyonu ve özelleştirme menüsü** eşzamanlı olarak uygulanıyor.
- Borçlu ülkeler ekonomik bağımsızlıktan, maliye ve para politikaları üzerindeki denetim haklarından vazgeçiyorlar.
- Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı yerel bürokrasilerin suç ortaklığıyla yeniden örgütleniyor, devlet kurumları yok ediliyor ve bir **ekonomik vesayet idaresi** kuruluyor.
- Uluslararası finans kurumları tarafından bir “paralel hükümet” kuruluyor.
- IMF’nin performans hedeflerine ulaşamayan ülkeler kara listeye alınıyor.
- Yapısal uyum, ekonomik yeniden yapılanma sürecini destekleyen **sahte kurumları ve sahte bir parlamenter demokrasiyi teşvik ediyor.**
- Yapısal uyum programı karşıtı isyanlar ve halk ayaklanmaları acımasızca bastırılıyor.

Ekonomik Soykırım:

- Yapısal uyum programları 4 milyardan fazla insanın geçimini doğrudan etkiliyor.
- Yeni ekonomik ve siyasal egemenlik biçimi ... insanları ve hükümetleri ikinci plana itiyor.
- Uluslararası kredi kuruluşları ve çok uluslu şirketler dünya nüfusunun %80’den fazlasının geçimini etkileyen bir küresel ekonomik tasarının hayata geçirilmesi işini Washington merkezli **uluslararası** bürokrasiye emanet etmiş durumda.

Ulusal Ekonominin Yok edilmesi (İmhası) :

- Makro-ekonomik politikaların uluslararasılaştırılması ülkeleri açık ekonomik bölgelere ve ulusal ekonomileri ucuz-emek ve doğal kaynak rezervlerine dönüştürüyor. Dünya mal fiyatlarını aşağı çekiyor.
- Dünya nüfusunun yaklaşık %15’ine sahip varsıl ülkeler dünya gelirin %80’ini denetliyor.
- Hindistan ve Çin’in de içinde olduğu 3 milyarlık düşük gelirli ülkeler, toplam dünya gelirin %5’ini alıyor (dünya nüfusun %56’sı).
- Dünya nüfusun %85’i toplam dünya gelirin %20’sini alıyor (eski sosyalist ülkeler dahil).
- Üçüncü Dünya ülkelerinin çoğunda modern sektörlerdeki gerçek ücret gelirleri 1980’lerin başından bu yana %60’tan daha fazla oranda geriledi. (Nijerya...)

Fiyatların Dolarizasyonu :

- Ticaretin liberalizasyonu, yurtiçi mal piyasalarının kuralsızlaştırılması, devalüasyon, yurt içinde **fiyatların dolarizasyonuna** yol açtı.
- Temel gıda ürünlerinin yurtiçi fiyatları dünya piyasalarındaki düzeylerine çıkarıldı.
- Yeni dünya ekonomik düzeni mal fiyatlarının uluslararasılaştırılmasına ve tam olarak bütünleşmiş bir dünya mal piyasasına dayanıyor.
- Küresel ekonomik sistemin ayırt edici özelliği, varlıklı ve yoksul ülkelerin ücret ve emek maliyeti yapılarındaki ikilik.
- Fiyatlar tekleştirilir ve dünya düzeyinde yükseltilirken, Üçüncü Dünya ve Doğu Avrupa'da ücretler (ve emek maliyetleri) OECD ülkelerindekinden 70 kat daha düşük.
- Birçok Üçüncü Dünya ülkesinde ulusal gelirin %60-70'i nüfusun %20'lik diliminde yoğunlaşıyor. Bu ülkelerin kırsal kesimindeki insanların %70'inin kişi başına geliri ulusal ortalamasının ancak %10'u.

Eski Doğu Bloku'nun Üçüncü Dünya'laştırılması :

- Rusya Federasyonu 3000 dolar düzeyindeki kişi başına geliriyle Brezilya'nın ardında gözüküyor. Orta Asya ülkeleri ise Suriye, Ürdün ve Tunus'un ardında gözüküyor.

İktisadi İdeoloji Küresel Yoksulluğun Nedenlerini Çarpıtıyor :

- **Egemen iktisadi söylem**, 1980'lerin başından bu yana, dünyanın her yanındaki **akademik kurum ve araştırma kuruluşlarında ağırlığını artırdı.**
- **Eleştirel analiz şiddetle engelleniyor.**
- **Toplumsal ve ekonomik gerçeklik gözlerden irak tutuluyor. Küresel ekonomik sistemin işleyiş mekanizmalarını GİZLEME amacıyla KURMACA (uyduruk) EKONOMİK İLİŞKİLER manzumesi ortaya çıkarılıyor.**
- Ortalama iktisat bilimi olgusuz teori (saf teori) ve teorisiz olgu (uygulamalı iktisat) üretiyor.
- Egemen iktisadi dogma ne temel teorik paradigmaya aykırılığı, ne de bu paradigmanın tartışılmasına izin veriyor.
- **Üniversitelerin asli işlevi**, küresel piyasa ekonomisinin toplumsal temellerini açığa çıkarma yeteneği bulunmayan **sadık ve bağımlı bir iktisatçılar kuşağı üretmek.**
- Üçüncü Dünya **entelektüellerinin** giderek daha büyük bir bölümü **neo-liberal** paradigmayı **destekleme** görevini üstleniyor.
- İktisat biliminin uluslararasılaşması küresel ekonomik yeniden yapılanma sürecine sınırsız bir destek sunuyor.
- Bu yeni **neo-liberal** dogma kendi karşıtını yaratırken hemen bunu çarpıtıyor ve onu denetim altına alarak birlikte geliyor. **Bu karşı ideolojiler** araştırma kurumları tarafından cömertçe finanse ediliyor. (**Yoksulluk, çevre korunmacılığı, kadınların hakları, sürdürülebilir kalkınma, yoksulluğun hafifletilmesi** vs.)
- Küresel piyasa sisteminin asıl temellerini işaret etmeden bu karşı söylem sınırları içinde daha önce belirtilen konularda eleştirel görünümü bir tartışma üretiliyor
- Bütün bunlar Bretton Woods Kuruluşları'na **insancıl bir yüz** kazandırıyor.

Küresel Yoksulluk Verilerinin Manüplasyonu :

- Ulusların içindeki ve uluslar arasındaki gelir eşitsizlikleri artarken, dünya yoksulluğuna ilişkin gerçekler gelir istatistiklerinin manüple edilmesi yoluyla gizleniyor.

2. BÖLÜM

ÜLKELERİN KREDİ AÇMA KOŞULLARI ARACILIĞIYLA DENETLENMESİ

Küresel Borç:

- Ülkelerin borçlu olması sayesinde Bretton Woods Kuruluşları onları, kredi anlaşmalarına eklenen **kredi alma koşulları** aracılığıyla, makro-ekonomik politikalarını resmi ve ticari kredi kuruluşlarının çıkarları doğrultusunda uygun bir şekilde yeniden belirlemeye **zorlayabildi.**
- IMF ve Dünya Bankası'nın verdiği kredilerin faizlerinin zamanında ödenmesi güvenceye alınıyor, aynı zamanda da ülkelerin ödenmemiş borçları devamlı büyüyordu.

- Gelişmekte olan ülkelerin ödenmemiş uzun vadeli borçları 1970’te 62 milyar ABD doları iken, 70’ler boyunca 7 kat artardı. 481 milyar dolara ulaştı. 1996’da ise bu 32 kat artarak 2 trilyonu aştı.

Varsıl Ülkeler İçin Bir Marshall Planı :

- Mal fiyatları ihracat değerinin düşmesine yol açarak düştü, ihracat gelirlerinin büyük bölümü de borç servisine ayrıldı.
- 80’lerin başında verilen borçların geri ödenmesi zamanı geldiği için bu kez borç servisi akışından dolayı Batı’ya (Washington merkezli denetim aygıtına) sermaye gönderilmiş oldu. (*Bretton-Woods Kurumları’nın dayandığı anlaşmanın maddelerine göre borç geri ödeme takviminin değiştirilmesi olanaklı değil.*)

Uygulanacak Politikalara Dayalı Kredi Verme :

- Borç-yönetimi politikaları ile makro-ekonomik reform arasında yakın, “**ortak yaşamsal**” bir ilişki var.
- Borç-yönetiminin tek işlevi tekil borçlu ülkelerin mali yükümlülüklerine şekli olarak katlanmaya devam etmelerini güvence altına almaktır. Bunun için, **faizlerin ödenmesi zorlanırken, anaparanın geri ödemesi ertelenir**, adalet adına borçlar takas edilir ve iflasın kıyısındaki ülkelere, borçlarını geri ödeyememe noktasına gelmelerini geçici olarak önlemek üzere, **eski borçlarının gecikmiş ödemelerini yapabilmeleri için yeni borçlar** verilir ve bu böyle sürüp gider.
- Kredi kuruluşları borç geri ödeme takviminin yeniden belirlenmesini, yalnızca borçlu ülkelerin borçlanma anlaşmalarına eklenen “uygulanacak politikalara ilişkin koşullara” **katlanmaları durumunda** kabul eder.
- Amaçlanan, onları **bir deli gömleği** içinde tutarak borçlu ülkelerin **bağımsız ulusal ekonomik politikalara** başvurmalarını **önlemek**, borç servisi ilişkisinin **meşruiyetini zorla** kabul ettirmektir.
- Ülkelerin uyum sağlamalarına yardımcı olmak için para veriliyor.
- Para yalnızca hükümetlerin yapısal uyum reformlarını kabul etmeleri ve aynı zamanda bunların hayata geçirilmesi için konan sürelerle kesin olarak uymaları durumunda veriliyordu.
- Yapısal uyum çerçevesinde IMF reçetelerinin kabulü Paris ve Londra kulüpleri ile yatırımcı ve bankacılar için de yeşil ışık yakıyor. İtiraz ise bütün hepsinin tavır almasına neden oluyor, birçok uygulama ile misilleme yapıp ulusal ekonomiler ciddi şekilde zora sokuluyorlar.
- Krediler Bretton Woods Kuruluşları tarafından sıkı bir şekilde gözetim altında tutulan politika değişikliklerini desteklemeye yönelikti.
- Kredi anlaşması bir kez imzalandıktan sonra hükümetin anlaşmaya uymaması durumunda kara listeye alınması ile sonuçlanıp ödemeler durduruluyordu.
- Kredi ödemeleri genellikle birkaç dilim halinde gerçekleştirilir. Her bir dilimi serbest bırakılması kesin olarak belirlenmiş ekonomik reformların gerçekleştirilebilme koşuluna bağlıdır.
- Alınan paranın hiçbir bölümü yatırımlara yönlendirilmediği için söz konusu kredi anlaşmalarının doğası reel ekonominin yararına değildir.
- Uyum kredilerinin **amacı**, kaynakları ulusal ekonomiden uzaklaştırmak, ülkeleri varsıl ülkelere gıda maddeleri de dahil olmak üzere büyük miktarlarda ithal yapmaya zorlamaktır.
- Örnek olarak: Tarımın uyumunu desteklemek için verilen para tarımsal projelere yatırımla kullanılmak üzere verilmiyor.
- Bu süreç sonunda yerel ekonomi durgunluğa giriyor, ödemeler dengesi krizi büyüyor, borç yükü artıyor.

Borcun Artırılması :

- Acil krediler şeklinde borçlu ülkeye verilen paralar her zaman borç servisi biçiminde geri alındıktan daha düşüktürler, bu yüzden bunlar fiktif parayı temsil ederler.
- Örnek olarak A ülkesinin toplam borç stoku 10 milyar dolar, Paris ve Londra kulüplerine yılda 1 milyar dolar borç servisi yapma yükümlülüğü var.
- Bu ülke ihracat gelirlerindeki düşüş nedeniyle yükümlülüklerini yerine getiremiyor. Eski borçların geri ödemek için yeni kredilerin sağlanamaması durumunda, gecikmiş borçların miktarı artacak ve ülke **uluslararası kara listeye alınacaktır.**
- Şimdi bu ülkeye 500 milyon ABD doları tutarında acil kredi sağlanıyor. Bu kredi bir katalizör işlev görüyor. Ülkenin ihracattan elde ettiği döviz gelirlerinin faiz ödemelerine ayrılmasını ve

böylece hükümetin ticari ve resmi kredi kuruluşlarına zamanında ödeme yapmasını olanaklı kılar. 500 milyon dolarlık yeni borç sayesinde 1 milyar dolarlık borç servisi gerçekleştirilebilir.

- Net kaynak çıkışı 500 milyon dolardır. Bu kredi “fiktif”tir çünkü IMF ya da Dünya Bankası tarafından verilen para resmi ve / veya ticari kreditorler tarafından hemen ele geçirilmiştir.
- Yeni kredi anapara değil fakat faiz ödemeleri için kullanılmış olması nedeniyle, bu süreç **borç stokunda** 500 milyon dolarlık bir **artışa** yol açmıştır.

IMF'nin Gölge Programı :

- Hükümet IMF'ye kendisini ekonomik reforma ciddi şekilde adanmış olduğunun kanıtlarını göstermek zorundadır.
- Hükümet IMF'ye bir “niyet mektubu” verir.
- Bir başka süreç ise IMF'nin hükümetlere politikalar konusunda rehberlik ettiği ve teknik tavsiyelerde bulunduğu “**gölge program**” ile gerçekleşir.
- Reformların doğru yolda olmaması söz konusu olursa ödemeler kesilebilir ve ülke yeniden kara listeye alınabilir.

Politika Çerçevesi Metni :

- Pek çok borçlu ülkenin hükümeti önceliklerini “Politika Çerçevesi Metni”de (PFP) özetlemek zorunda tutulur.
- IMF döviz kuru ve bütçe açığı ile ilgili kritik politika tartışmalarına karışır.
- Dünya Bankası ise ülkelerdeki çok sayıda temsilciliğiyle gerçek reform sürecine çok daha fazla karışır.
- IMF bir ülkenin ekonomik performansını “**yıllık ölçekte**” izler.
- Dünya Bankası ise pek çok bakanlıkta temsil edilir : Sağlık, eğitim, sanayi, tarım, ulaşım, çevre vb. reformları onun denetimi altındadır.
- Dünya Bankası ayrıca 1980'lerin sonlarından bu yana kamu harcamaları değerlendirmesi aracılığıyla devlet işletmelerinin özelleştirilmesini, kamu yatırımlarının yapısını ve kamu giderlerinin bileşimini de denetliyor.

Uluslararası Finans Kurumlarının Kredi Anlaşmaları:

- IMF (Uluslararası Para Fonu):
 - Stand-by Düzenlemeleri
 - Telafi Edici ve Beklenmedik Durumlara Karşı Finansman Anlaşması (CCFF)
 - Genişletilmiş Fon Anlaşması (EFC)
 - IMF Yapısal Uyum Ve Artırılmış Yapısal Uyum Anlaşmaları (SAF ve ESAF)
 - Sistemik Dönüşüm Anlaşması (STF)
 - Çatışma-Sonrası Ülkeler için Acil Kredi Anlaşması
- Dünya Bankası:
 - Yapısal Uyum Kredileri
 - Sektörel Uyum Kredileri

Birinci Evre: Ekonomik İstikrar

- Kısa dönemli makro-ekonomik istikrar önlemlerini (devalüasyon, fiyat serbestisi ve bütçe disiplini) bir dizi daha köklü ve gerekli yapısal reform izler.
- IMF- Dünya Bankası istikrar önlemleri hem bütçe açığını hem de ödemeler dengesini hedef alır. Dünya Bankası'na göre: “Bütçe açığını küçük tutmak enflasyonu kontrol etmeye yarar ve ödemeler dengesi sorunlarının önüne geçer. Gerçekçi bir döviz kurunu korumak, karşılığını uluslararası rekabet gücünü arttırarak ve konvertibl paraları destekleyerek öder.”

Bir Ulusal Paranın Ortadan Kaldırılması:

- **Döviz kuru** makro-ekonomik reformun en **önemli** aracıdır.
- Paranın devalüe edilmesi ulusal ekonomi içinde köklü arz ve talep ilişkisi değişmelerine yol açar.
- Devalüasyon kararları konusunda IMF kritik bir siyasal rol oynar. Döviz kuru ücretlerin gerçek değerinin yanında doğrudan üreticilere ödenen gerçek fiyatları da düzenler.
- IMF **her zaman** ulusal paranın aşırı değerli olduğunu iddia eder. Devalüasyon genellikle yapısal uyum kredisi görüşmelerinden önce (bir ön koşul olarak) talep edilir.

- **Ulusal paranın istikrarsızlaştırılması** IMF-Dünya Bankası'nın "**gizli gündemin temel hedeflerinden biridir.**"
- Ani ve beklenmedik fiyat artışlarıyla sonuçlanan bir büyük devalüasyon gerçek gelirlerde ciddi bir azalmaya ve aynı zamanda paranın nominal değeri cinsinden ifade edilen emek maliyetlerinin değerinin düşmesine yol açar.
- Devalüasyon devlet harcamalarının dolar cinsinden değerini de düşürerek devlet gelirlerinin dış borçların geri ödenmesi için serbest kalmasını kolaylaştırır.
- IMF anlaşmalarının 8. maddesi döviz kurunun tekleştirilmesini dayatır. Ülkelerin hükümetleri artık birden fazla döviz kuru uygulayamazlar.

Devalüasyonun Toplumsal Sonuçları:

- **Yıkıcı ve ani.**
- Gıda maddelerinin, yaşamsal önem taşıyan ilaçların, akaryakıtın, kamu hizmetlerinin yurtiçi fiyatları bir gecede yükseliyor.
- Devalüasyon her zaman enflasyonu ve yurtiçi fiyatlarının **dolarizasyonunu tetikliyor.**
- IMF ise hükümetleri (ekonomik paketin bir sonucu olarak) bir anti-enflasyonist program benimsemeye zorluyor.
- Bu program kamu çalışanların işten çıkarılmasını, sosyal programlarda büyük kesintileri ve ücretlerle enflasyon arasındaki bağın koparılmasını gerektiren **istem daraltmaya** dayanır.

Yurtiçi Fiyatlarının Dolarizasyonu:

- Devalüasyon yurtiçi fiyatlarının dünya piyasasında geçerli olan düzeye gelecek biçimde yeniden ayarlanmasına yol açar. Böylece yurtiçinde her malın fiyatı ani artar.
- Enflasyonist sarmalın ardındaki temel etken, para arzından çok devalüasyondur.
- IMF devalüasyonun enflasyonist etkisini reddeder.
- Devalüasyonu izleyen dönemde, fiyatlar bir kez arttıktan sonra enflasyonist baskılarla mücadele amacıyla **para arzına dönük sınırlamalar** getirilir.
- Para miktarının dondurulması hükümeti gerçek harcamaları kısımaya, gerçek ücretleri azaltmaya ve devlet memurlarını işten atmaya zorlar.

Ücretlerin Enflasyondan Bağımsızlaştırılması :

- IMF ile yapılan anlaşma gerçek kazançların enflasyona bağlanmasına izin vermez.
- IMF emek piyasasının serbestleştirilmesini, toplu sözleşmelerdeki geçim harcamalarına bağlı ücret ayarlaması ve asgari ücret yasalarının aşama aşama ortadan kaldırılmasını ister.
- Ücretlerin enflasyondan bağımsızlaştırılmasını haklı çıkarmaya yönelik gerekçe "ücret artışı taleplerinin enflasyonist etkisi"ne dayanır.
- Devalüasyon bir parasal daralma ve kamu harcamaları ile ücretlerin gerçek değerlerinde büyük bir düşüş sürecine işaret eder.

Merkez Bankası'nın Denetiminin Ele Geçirilmesi :

- IMF, Merkez Bankası'nın yeniden yapılandırılmasını sıkı bir şekilde izler ve bunun için kaynak sağlar.
- Merkez Bankası'nın siyasal iktidarlardan bağımsızlığını ister. Bu pratikte, **para yaratımının** hükümetten çok **IMF'nin denetlemesi** anlamına gelir.
- IMF anlaşmaları Merkez Bankası tarafından para arzı yoluyla kamu harcamalarının finanse edilmesini yasaklar.
- IMF kreditorler adına gerçek ekonomik kalkınmanın finansmanını fiilen baltalama konumundadır.
- İç kaynaklarını ulusal bir para politikası uygulayarak harekete geçirme olanağını bulamayan ülkeler uluslararası finansman kaynaklarına giderek daha bağımlı duruma gelir, dış borç düzeyi yükselir.
- IMF'nin bir başka koşulu, **Merkez Bankası'nın Meclis karşısında da bağımsız olmasıdır.**
- Merkez Bankası'nın üst düzey yetkilileri bir kez atandıktan sonra, ne hükümete ne de Meclis'e karşı sorumlu tutulabilirler. **Onların bağlılıkları giderek, yalnızca uluslararası finans kurumlarıdır!**
- Pek çok gelişmekte olan ülkede Merkez Bankası'nın üst düzey yetkilileri, uluslararası finans kurumlarının ve bölgesel kalkınma bankalarının çalışanlarıdır.

- Merkez Bankası yetkilileri genellikle çok taraflı ve iki taraflı kaynaklar tarafından finanse edilen ve belli başlı dövizlerden birine endeksli “**ek maas**” alır.

Bir Ülkenin Kamu Finansmanın İstikrarsızlaştırılması :

- Kamu çalışanlarının işten atılması ve sosyal programlarda ciddi kesintilere gidilmesi Bretton-Woods Kuruluşları tarafından dayatılır.
- 1980’lerin sonlarından bu yana Dünya Bankası kamu harcamalarının yapısını Kamu Harcamaları Değerlendirmesi (PER) aracılığıyla yakından izliyor. Böylece her bir bakanlığın harcamalarının bileşimi **Bretton-Woods Kurumları’nın (IMF-DB İkiz Kızkardeşleri!)** denetimi altına girdi.
- Uluslararası finans kurumları devletin temel sağlık ve eğitim hizmetleri alanlarından aşamalı olarak çekilmesinde ısrar ediyor.
- Tasarruf önemleri okulların ve sağlığın hizmetlerinin çöküşünün en önemli nedenleri.

Bütçe Açığı : Hareketli Bir Hedef

- 1990’ların başından bu yana IMF bütçe açığı için “**hareketli hedef**” kavramını kullanmaya başladı. Önce GSYH’nin %5’i hedeflenir, hükümet IMF hedefine ulaşır. Daha sonra IMF hedefi %3,5’e düşürür, daha sonra %1,5’e düşürür ve bu böylece sürer gider.
- Bu uygulama sonuçta devletin mali krizini ağırlaştırarak, devlet gelirlerinin dış borç faiz ödemeleri için serbest bırakılmasını sağlarken devlet programlarının çöküşüne yol açar.

Devlet Yatırımlarının Çöküşünün Planlanması :

- Devalüasyonun etkileriyle birlikte dayatılan bütçe hedefleri kamu yatırımlarının çöküşünü başlatır.
- Devletin kendi kaynaklarını kamusal alt yapı, yol ya da hastane vb. yatırımlarına yöneltmesine artık izin verilmez.
- Kredi verenler topluluğu hangi türden kamu alt yapı yatırımlarının finanse edilip hangilerinin edilmeyeceğini de kararlaştırır.
- Tüm proje kredileri kamu projelerinin yürütülmesini tümüyle uluslararası inşaat ve mühendislik firmalarına veren bir uluslararası teklif (eksiltme) sistemi geliştirilir.
- Yerel inşaat şirketleri teklif verme sürecinin dışında tutulur.
- Yerel şirketlere bu uluslararası şirketlerle ayrı alt görüşme sözleşmeleri yaptırılır ve bunlar gerçek inşaat işlemlerinin büyük bölümünü ucuz-emek kullanarak gerçekleştirirler.
- Bunun bir başka biçimde ifadesi şudur: “Alt yapı için verilen kredilerin büyük bir bölümü çöküşlü müteahhitler lehine yeniden çevrime sokulur.”
- Dünya Bankasının denetimindeki kamu yatırım programları, iç kaynaklar hareketsiz kılınırken dış borçların artırılmasına dayanır.

Fiyatların Serbestleştirilmesi (Liberalizasyonu) :

- Fiyatları düzeltmek tüm sübvansiyonların ve fiyat kontrollerinin kaldırılması anlamına gelir.
- Temel tüketim maddeleri ithalatının serbest bırakılması gibi yurt içi tahl fiyatlarının *kuralsızlaştırılması* da (de-regülasyon) söz konusu programın temel unsurları arasında yer alır.
- Devalüasyon, gübre, tarımsal girdi ve donanım maliyet yapılarını etkileyerek büyük fiyat artışlarına yol açar.

Petrol Ürünlerinin ve Kamu Hizmetlerinin Fiyatlandırılması :

- Petrol ürünlerinin fiyatları **Dünya Bankası denetiminde** devlet tarafından düzenlenir.
- Yurtiçindeki yüksek benzin fiyatları yerli sanayi ve tarımın maliyet yapısını vurur.
- Üretim maliyetleri çoğu kez yapay bir şekilde malın yurtiçindeki satış fiyatının üzerine itilerek çok sayıda küçük ve orta ölçekli şirket iflasa sürüklenir.
- Petrol ürünleri fiyatlarındaki Dünya Bankası tarafından dayatılan periyodik artışlar mal dışalımının (ithalatının) serbestleştirilmesiyle aynı anda gerçekleştirilir, bu yerli üreticileri kendi pazarlarından koparma amacına hizmet eden bir “**iç gümrük**” işlevi görür.
- Yurtiçi taşımacılık yıkma uğrar (tahrip olur).
- Yurt içinde üretilen mallar tüm maliyet yapısını ithal mallar lehine ve büyük oranda etkiler.

İkinci Evre : “Yapısal Reform”

- Makro-ekonomik istikrar programının uygulanmasını, gerekli oldukları söylenen yapısal reformların gerçekleştirilmesi izler.
- IMF ile Dünya Bankası arasında bir görev bölüşümü vardır. Dünya Bankası **ekonomik reformları** destekler. Bu başlık altında ticaret liberalizasyonu, bankacılık sektörünün kuralsızlaştırılması, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi, vergi reformu, tarım alanlarının özelleştirilmesi vs. önlemler toplanır.

Ticaret Serbestleştirilmesi (Liberalizasyonu) :

- Ticaretin liberalizasyonu ithalat kotalarının kaldırılması, gümrük tarifelerinin indirilmesi ve tekleştirilmesini içerir.
- Gümrük gelirlerindeki gerileme bütçe açığına olumsuz yönden etki ederek mali dengesizlikleri artırır.
- Ticaretin serbestleştirilmesi **yerli üretimin** çöküşüne yol açar.
- Alınan önlemlerle lüks mallar ülkeyi istila eder. Çünkü üst gelir gruplarının vergi yükü otomobiller ve dayanıklı tüketim mallarına dönük ithal vergilerinin düşürülmesi sayesinde azalmıştır.
- Dışalım (İthal) tüketim malları yerli üretimin yerine geçer, **borç alınan parayla güçlendirilen bu tüketim çılgınlığı** sonuçta dış borcun kabarmasına katkıda bulunur.

Devlet Girişimlerinin Yağmalanması ve Özelleştirilmesi :

- Yapısal uyum Borçlu ülkelerin gerçek varlıklarına el koymayı olanaklı kılar.
- Devletin ortak olduğu işletmelerin en kârlıları yabancı sermaye ya da ortak girişimler tarafından genellikle borç yükümlülükleri karşılığında alınır. Bunun için ödedikleri çoğunlukla çok düşük bir giderdir.

Vergi Reformu :

- Katma değer ya da satış vergisinin konması ve doğrudan vergilendirme yapısındaki değişiklikler her zaman düşük ve orta gelirli kesimlerin daha büyük bir vergi yüküyle karşılaşması anlamına gelir.
- Dünya Bankası çerçevesi küçük tarım üreticilerini de vergilendirmeyi içine alır.
- Yerli üreticiler vergi ödemeye mecbur edilir, yabancı sermaye ise cömertçe vergi bağışıklıklarından yararlandırılır.

Toprak Kullanımı ve Tarımsal Alanların Özelleştirilmesi :

- Toprak mülkiyetine ilişkin yasal düzenlemeler Dünya Bankası'nın hukuk bölümünce sağlanan destekle hazırlanır.
- Alınan önlemler küçük çiftçilerin topraklarını yitirmesi ve / veya ipotek altına sokması, tarım ürünleri sektörünün büyümesi ve topraksız bir mevsimlik tarım işçisi sınıfının oluşması yönünde sonuçlanır.
- Kamu arazilerin satılmasını Dünya Bankası ister ve dayatır. Bu paralar uluslararası kredi kuruluşlarına borç servisi gereği olarak gider.

Bankacılık Sisteminin Kuralsızlaştırılması (De-regülasyonu) :

- Merkez Bankası para politikası üzerindeki denetimini yitirir.
- Faiz oranları serbest piyasada ticari bankalarca belirlenir.
- Tarım ve sanayiye ayrıcalıklı kredi verilmesi uygulaması aşama aşama sonlandırılır.
- Faiz oranları artar. Bu yurtiçi fiyatlarının artmasına neden olur. Bunlar daha sonra birbirlerini karşılıklı olarak etkilerler.
- Periyodik devalüasyonlar ve bunun sonucu olarak yurtiçi fiyatlarının dolarizasyonu nominal faiz oranlarını anormal düzeylere çıkarır.
- Faiz oranlarının yüksekliği **sıcak para** girişine yol açar.
- Ticari bankalar artık reel ekonomiye mantıklı faiz oranlarıyla kredi sağlama konumunda değildir.
- Bu politika gerek tarıma, gerekse yerli sanayiye dönük kredilerin ortadan kalkmasına yol açar.
- Yerli bankacılık dışsatımcı tüccara kısa vadeli kredi vermeyi sürdürür, fakat yerel üreticiye kredileri keser.

- Uluslararası finans kuruluşları **devlet** kalkınma bankalarının **özelleştirilmesi** ve **ticari** bankacılık sisteminin **kuralsızlaştırılmasını** ister. (GATT)
- Özel ve **yerli** bankaların **yerine yabancı** bankalar geçer. Devlet bankaları ise yağmalanır. (Gelir borç servisine aktarılır.)
- Bütün bunlar (FSAP : Finans Sektörü Uyum Programı) çerçevesinde gerçekleştirilir.

Sermaye Hareketlerinin Serbestleştirilmesi :

- IMF **yabancı paraların** ülkeye (elektronik transfer aracılığıyla) **giriş ve çıkışının saydam** ve **serbest** olmasında ısrar eder.
- Yabancı şirketler kârlarını serbestçe yabancı paraya çevirebilirler.

Kirli Paranın Borç Servisi İçin Yeniden Çevrime Sokulması :

- Kıyı bankalarındaki kara ve kirli paranın dönüşü teşvik edilir.
- **Kara para** vergiden kaçırılan paradır.
- **Kirli para** yasadışı ticaret ve kriminal etkinliklerden elde edilen gelirlerdir.
- Makro-ekonomik reformların ağırlığı altındaki ekonomik kriz yasadışı ticaretin hızlı büyümesiyle doğrudan ilişkilidir.
- **Kirli para** işlemlerinin elektronik aktarım (transferler) aracılığıyla kolay ve hızlı olarak gerçekleşmesi yasal ekonomiyi vurur.
- Ayrıcalıklı sınıfların yasadışı yollarla elde edilen büyük miktar paraları kolaylıkla “temizlenir”!
- Bu süreç şöyle gelişir: “Bir kıyı bankasındaki döviz olan kara para gelişmekte olan bir ülkenin interbank piyasasına transfer edilir. Yerel paraya çevrilir. Özelleştirme programlarında kamu varlıkları satın alınır. Elde edilen gelirler borç servislerinde kullanılmak üzere hazineye aktarılır.”

Yoksulluğun Hafifletilmesi ve Sosyal Güvenlik Ağı :

- 1980’lerin sonlarından bu yana yoksulluğun hafifletilmesi Dünya Bankası’nın kredi anlaşmalarının bir kredi alma koşulu haline geldi.
- Oluşturulan “Acil Sosyal Yardım Fonu” devletin kamu maliyesini parçalar.
- Devlet geri çekilir, hizmet bakanlıklarının sorumluluğunda yürütülen pek çok program Acil Sosyal Yardım Fonu şemsiyesi altında sivil toplum örgütleri tarafından yönetilmeye başlar.
- Bu fon işten atılan kamu sektörü işçilerine dönük tazminatları ve minimum istihdam projelerini finanse eder.
- Uluslararası yardım programları tarafından finanse edilen çeşitli sivil toplum örgütleri (non-governmental organisation : NGO) yerel hükümetlerin pek çok işlevini aşama aşama üstlendi.

“İyi İdare” : Sahte Parlamenter Kurumların Desteklenmesi

- “Demokratikleşme”, serbest piyasanın ilkesi durumuna geldi.
- **“İyi yönetim”** ve çok partili seçimlerin gerçekleştirilmesi kredi anlaşmalarının koşulları arasına eklendi.
- Ancak **ekonomik reformların doğası gerçek bir demokratikleşmenin önüne geçiyor.**

Yapısal Uyumların Sonuçları :

- Borç krizine bulunan çözümler daha fazla borçlanmanın nedenleri durumuna geliyor.
- Kreditorler tarafından dayatılan kemer sıkma sürecinin kendisi ekonomik iyileşmeyi ve ülkelerin borçlarını geri ödemelerini olanaksızlaştırır.
- Yani alınan temel önlemler dış borçların artmasına yardım eder.
 1. Yeni krediler, borç stokunun artmasına katkıda bulunur.
 2. Ticaret liberalizasyonu ödemeler dengesi krizini ağırlaştırır. Yerli üretimin yerini ithalat alır. İthalat için yeni acil krediler alınır.
 3. İthalat harcamalarının çok büyük bölümü **fikri mülkiyet** hakları da dahil olmak üzere **hizmet** alımlarına ayrılıyor. **YANI; İTHALAT FATURASI**, karşılığında bir **ÜRETİLMİŞ** mal girişi olmadan **YÜKSELİR**.
 4. Yapısal uyum projesi ihracat ekonomisinin çıkarlarına doğrudan hizmet etmeyen tüm alanlarda **sermaye oluşumunun durması** anlamına gelir.

IMF Politikalarının Yanlılığını Örtülü Biçimde Kabul Ediyor :

- Son on yılda bu konuda pek çok çalışma yapıldı.

Makro-Ekonomik Reformun Toplumsal Etkisi :

- Kaynak yetersizliği nedeniyle eğitim kurumları kapatıldı. Öğretmenler işten atıldı.
- İyileştirici ve koruyucu sağlık hizmetlerinde genel çöküş oldu.
- Kentlerde ve kırlarda yoksulluğu artırdı.
- Öğretmen okullarında mezun sayısı dondurulup öğretmen başına düşen öğrenci sayısı artırmayı hedefleyici programlar uygulanıyor.
- Eğitim bütçeleri kısıyor. Çocukların okulda geçirdikleri süre kısıyor, veliler eğitim için para ödenmeye mecbur ediliyor, öğrencilere sabahçı-öğlenci sistemi getiriliyor.
- Bir öğretmen iki öğretmenin işini yapıyor, artan öğretmenler işten atılıyor.
- Hazinenin tasarruf ettiği paralar da dış kreditorlere borç servisi olarak pompalanıyor.

Sağlık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması :

- Dünya Bankası'na göre, kişi başına yıllık 8 dolarlık bir harcama, kabul edilebilir klinik hizmetleri standartlarına ulaşmak için fazlasıyla yeterlidir. (!?!)
- Yoksullaşmış kırsal topluluklardan temel sağlık hizmetleri için zorla ücret alınması **eşitlik ve verimlilik** ilkeleri gereğidir. (!!)
- Malzeme yetersizliği, elektrik, su ve akaryakıt fiyatlarındaki artışlar, enfeksiyona yakalanma oranını artırıyor.

Bulaşıcı Hastalıkların Yeniden Canlanması :

- Kolera, sarı hurma, sıtma, parazitlerin neden olduğu hastalıklar (Dang ateşi) ciddi biçimde arttı.
- Koruyucu sağlık hizmetleri ciddi olarak geriledi (çöktü). Hıyarcık, veba, akciğer vebası salgınları oldu.

3. BÖLÜM

KÜRESEL UCUZ-EMEK EKONOMİSİ

- Küresel ekonomik sistem ucuz-emekle besleniyor.
- Yoksulluk ucuz-emek arz ediyor.
- İleri ülkelerin sınai altyapıları geliştirmekte olan ülkelerin ucuz-emek merkezlerine kaydırılıyor.
- Ucuz emeğe dayalı ihracat ekonomisinin gelişimi 1960'lı ve 70'li yıllarda Güneydoğu Asya'da emek yoğun imalat sektöründe başladı.
- 1970'lerin sonlarından beri Serbest bölgelerin yeni bir biçimi gelişti. (Güneydoğu Asya-Uzakdoğu-Çin-Brezilya-Meksika-Doğu Avrupa)
- Üçüncü Dünya sanayisi çoğu imalat alanını içine alıyor (otomotiv, gemi inşaatı, uçak montajı, silah vb.)
- Ucuz-emek sanayilerinin dünya ölçeğindeki gelişmesi tekil Üçüncü Dünya ekonomilerinde iç talebin daraltılmasına ve ucuz, istikrarlı ve disiplinli bir sınai emek gücünün güvenli bir siyasal ortamda yerleşiklik kazanmasına dayanıyor. Bu sürecini temelinde tekil Üçüncü Dünya ülkelerinde iç pazara dönük **ulusal üretimin tahrip edilmesi** ve ucuz emeğe dayalı ihracat ekonomisine yerleşiklik kazandırılması yatar.
- 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) kurulmasıyla birlikte, ucuz-emek serbest ticaret bölgelerinin sınırları, geliştirmekte olan ülkelerin tüm topraklarını içine alacak şekilde genişledi.

Makro-Ekonomik Reform Sanayinin Taşınmasını Destekliyor:

- Tekil ulusal ekonomilerin Bretton-Woods Kuruluşlarının yardımıyla yeniden yapılandırılması devletlerin zayıflamasına katkıda bulunur.
- İç pazara yönelik sanayinin altı oyulur ve **ulusal işletmeler iflasa itilir**.
- İç tüketim "yapısal uyum programı" sonucu daralır, buna bağlı olarak emek maliyetleri azalır.
- Yapısal uyum programının gizli gündemi şudur: Üçüncü Dünya ve Doğu Avrupa'da ücretlerin düşürülmesi ekonomik etkinliklerin varsıl ülkelere taşınmasına yardım eder.
- Yoksulluğun küreselleşmesi dünya çapında ucuz emeğe dayalı bir ihracat ekonomisinin gelişmesini sağlar.

- Dünya çapındaki düşük ücretli işçi kitlesinden dolayı üretim olanakları muazzam boyutlara ulaşır. Buna karşılık yoksul ülkeler kendi aralarında ticaret yapamaz.
- Yoksul insanlar kendi ürettikleri mallar için pazar oluşturamaz.
- Yoksulluk düşük üretim maliyetleri anlamına geliyor.

Sanayi Dışsatımının (İhracatının) Teşvik Edilmesi :

- İlke, “**Öl ya da ihraç et**”tir.
- Ülkeler, emek güçlerinin bolluk ve ucuzluğuna göre uzmanlaşmalıdır.
- Dünya Bankası ve IMF'nin yakın denetimi altında çok sayıda gelişmekte olan ülkede aynı ürünlerin dışsatımı aynı anda teşvik ediliyor.
- Aşırı arz Üçüncü Dünya üreticilerini fiyatlarını düşürmeye zorluyor.
- İhracat teşvikleri aşırı üretime ve ihracat gelirlerinin azalmasına yol açıyor.
- Dahası, güney ve doğuda dayatılan ekonomik istikrar önlemleri **varsıl ülkelerin ekonomilerini de vuruyor (yıkıyor.)**
- Üçüncü Dünya'daki yoksulluk sonuçta OECD ülkelerindeki ekonomik büyüme ve istihdamı etkileyen dışalım istemindeki küresel daralmaya yardım ediyor.
- Yapısal uyum ulusal ekonomileri açık ekonomik alanlara ve ülkeleri arazilere dönüştürüyor.
- Bu araziler ucuz-emek ve doğal kaynak rezervleridir.

Küresel Uyum:

- Makro-ekonomik reformlar **aynı anda birçok ülkede** uygulandığında ne olur? Karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin geçerli olduğu bir dünya ekonomisinde, ulusal düzeydeki yapısal uyum programlarının “toplam” dünya ticaret ve ekonomik büyüme yapılarında bir küresel uyum'a yol açar.
- Üçüncü Dünya ülkelerinde ihracat teşvik politikalarının aynı anda uygulanması, dünya mal fiyatlarındaki ek bir düşüşle birlikte belirli mal piyasalarında aşırı arza yol açar.
- Yapısal uyuma tabi tutulan pek çok ülkede **ihracat hacmi** büyük oranda **arttı**, ama **ihracat gelirlerinin değeri düştü**. Diğer bir deyişle; küresel yapısal uyum mal fiyatlarını daha da düşürür ve ekonomik kaynaklar borçlu ülkelere akıyor.

Ulusal Ekonomilerin Ayrışması :

- Ekonomik reformlar, ulusal üretim ve tüketim yapılarının yeniden biçimlenmesi anlamına gelir.
- Gerçek kazançların azalması emek maliyetlerinde azalmaya neden olur, nüfusun büyük çoğunluğunun tüketimi geriler. Bunların sonucunda iç talep geriler.
- Yoksulluk, düşük ücretler ve bol ucuz emek bu ülkelerin durumudur.

Dünya İşsizliği:

- Herhangi bir ülkede ücretlerin artırılması için baskı olursa, ulusötesi sermaye üretimi bir başka yere kaydırır.
- Emek maliyetlerinin düzeyi farklı ülkelerdeki yedek işçi ordularının oluşturduğu bir küresel ucuz-emek rezervinin varlığı tarafından koşullandırılır.
- Kitlesele yoksulluk uluslararası emek maliyetini düzenler.
- Kırsal kesimdeki yoksulluk ve geniş bir işsiz ve topraksız kitlenin varlığı, kentlerde imalat sektöründeki düşük ücretleri destekler.
- Birçok emek ihraç eden ülkede ücretlerin düşüşü 1980'lerden başlayarak hızlandı.

Fabrika Kapanmaları ve Sanayinin Gelişmekte Olan Ükelere Taşınması :

- Üçüncü Dünya'da ucuz emeğe dayalı ve ihracata dönük üretim yapan fabrikaların sayısının artması ileri ülkelerin sanayi kentlerindeki fabrika kapanmalarıyla bir arada yaşanıyor. 1980'lerden önce fabrika kapanmaları hafif imalat sektörlerini etkilenmesine karşın, 1980'lerden bu yana Batı ekonomisinin tüm sektörleri etkilendi.
- Gelişmiş ülkelerde kaybedilen ve Üçüncü Dünya'ya transfer edilen her bir işe karşılık olarak gelişmiş ülkelerdeki tüketimde bir daralma gerçekleşiyor. Çeşitli ülkelerdeki çok sayıda işletmenin işçi sayısını aynı anda azaltması nedeniyle tüketici pazarları çöküyor. Öbür yandan çöken satışlar bir başka fabrika kapanmaları ve iflaslar dizisine yol açarak üretimi vuruyor ve bu böyle sürüp gidiyor.

Tüketim Harcamalarının Dünya Ölçeğinde Kısılması :

- Kuzeyde harcama düzeylerindeki gerileme emek piyasasını kuralısızlaştırıyor (gelirlerin enflasyondan bağımsızlaştırılması, kısmî süreli istihdam, erken emeklilik vs.). Öte yandan yeni insan almama uygulaması tüm bir kuşağı iş piyasasının dışında bırakıyor. Bu bir kısır döngü: Sanayinin “Güney”e ve “Doğu”ya taşınması gelişmiş ülkelerde ekonominin tahrip olmasına ve işsizliğe yol açıyor ve bu da dünya ekonomisini küresel bir durgunluğa itiyor.

Ticaret Blokları İçinde Taşıma :

- Gerek Batı Avrupa gerekse Kuzey Amerika hemen yakınlarındaki coğrafi sınırlarda “ucuz-emek-hinterland”ları yaratıyor.
- Ancak NAFTA, emek gücünün Avrupa Birliği ülkeleri içinde “serbest dolaşımı”na izin veren Maastricht Antlaşmasından farklıdır.
- ABD ve Kanada’daki üretim birimleri kapatılıyor ve ücretlerin en az on kez daha düşük olduğu Meksika’ya taşınıyor. NAFTA’nın temel özelliği “**emek gücünün hareketsizliği**”. Sanayinin Meksika’ya taşınması ABD ve Kanada’daki iş alanlarını ortadan kaldırırken gerçek kazançları azaltıyor. Bu ülkelerde işten atılan işçiler ekonominin bir başka alanında çalışmıyor. Tüketici harcamalarının azalması, satışlarda ve istihdamda gerilemeye ve sanayide yeni işten atmalara yol açıyor.
- ABD ve Kanada şirketlerinin Meksika’ya girmeleri, Meksika işletmelerinin yerlerinden edilmesi yoluyla gerçekleşti. ABD Meksika’ya durgunluk ihraç ediyor.
- Kanada’da 1989 yılında ABD ile imzalanan serbest ticaret anlaşması, şube-fabrika ekonomisinin çökmesine yol açtı. Kanadalı bayiler kapandı ve yerlerine bölgesel bir satış bürosu geçti. Eğilim, her üç ülkede de (ABD, Kanada, Meksika) ücretlerin düşmesi ve istihdamın daralması yönünde. Üretim potansiyeli genişledi, üretim arttı, ama tüketici harcamaları azalıyor.

Lüks Tüketimin Dinamik Gelişimi :

- Gelir ve servetin giderek bir toplumsal azınlığın ellerinde toplanması lüks tüketim malları sektörünün dinamik bir şekilde büyümesine yol açtı. Dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun (%85) temel tüketim düzeylerinde (temel gıda ve zorunlu ihtiyaç malı) büyük gerileme yaşandı.
- Lüks tüketimin dinamik büyümesi, her şeye karşın, durgunluğun kuşatması altındaki küresel ekonomiye geçici bir soluklanma zamanı sağlıyor. (Askeri harcamalar da talebi canlandırmak konusunda önemli bir rol oynuyor.)
- Üçüncü Dünya’da ve Doğu Avrupa’da, gıda üretimi, konut ve zorunlu toplumsal hizmetlerdeki durgunluk, zenginlerin ve lüks tüketimin gelişmesi ile karşıtlık içinde. Macaristan’da bir Porsche’nin fiyatı bir işçinin 70 yıllık hizmeti karşısında kazanacağı paraya denk.
- Düşük ücret ve düşük üretim maliyeti düşük alım gücüne ve yetersiz isteme yol açıyor. Bu çelişkili ilişki, küresel ucuz-emek ekonomisinin temel özelliklerinden biri : **Üretenler tüket(e)miyor!**.

Rantçi Ekonomisi :

- İmalat sanayinin aşama aşama ortadan kalmasıyla birlikte varsıl ülkelerde bir rantçi ekonomisi” gelişti. Hizmet sektöründe yoğunlaşan rantçi ekonomisi, Üçüncü Dünya’daki üretimden elde edilen kârlara el koyuyor.
- Maddi olmayan üretim, maddi üretimi ikinci plana itiyor. Hizmet sektörü imalat sektöründe yaratılan katma değeri ele geçiriyor.
- İleri ülkelerdeki büyüme merkezleri, maddi imalat sektörlerinden çok maddi olmayan sektörlerde (ileri teknoloji kullanılan ürün tasarım ve ürün geliştirme, hizmet sektörü, emlakçilik, ticari ve mali altyapı, iletişim, ulaştırma) sanayileşmiş ülkelerin bu görünen sanayisizleşmesinin anlaşılması gerekiyor.

İmalat Sanayinin Küreselleşmesi :

- Çok sayıdaki ulusal ekonominin OECD ülkelerinin oluşturduğu pazara ihraç etmek üzere imalat sanayi ürünleri ürettiği bir dünya ekonomisi ile karşı karşıyayız. Bunun nedeni, varsıl ülkeler ile yoksul ülkeler arasındaki önemli ücret farklarıdır. Sanayi malların aşırı üretimi imalat sanayi ürünlerinin fiyatlarını düşürüyor. Çin’in bu pazara 1970’lerde katılması aşırı arz sorununu ağırlaştırdı.

Varsıl Ülkelerde Dışalma (İthalata) Dayalı Büyüme :

- Rantiye ekonomisi doğrudan üreticilerin kazançlarına el koyuyor. Bilindiği gibi maddi üretim Üçüncü Dünya'da ucuz-emek ekonomisinde gerçekleşmektedir. Buna karşılık GSYH'deki en büyük yükselişler ise ithalatçı ülkelerde (varsıl-kuzey) gerçekleşir. Gelişmekte olan ülkelerde maddi mal üretimi kıran kırana rekabet şartlarında gerçekleşir. İleri ülkelerdeki toptan ve perakende ticaret piyasaları gibi uluslararası ticaret kanalları birlik halindeki tekellerce denetlenir. Rekabet (Üçüncü Dünya ülkelerindeki imalat) arasındaki ikilik, küresel değişim sisteminin temel özelliğidir.

Artı Değerin Üretici Olmayanlar Tarafından Ele Geçirilmesi :

- Gelişmekte olan ülkelere, üretilen mallar aşırı düşük uluslararası fiyatlarla ithal edildiğinden, OECD ülkelerinin bu ülkelere yaptığı ithalatın kaydedilen değeri görece küçüktür. Ancak bu mallar varsıl ülkelerin toptan ve perakende ticaret kanallarına girer girmez, fiyatları çok artar (10 katına kadar). Dolayısıyla varsıl ülkelerin hizmet sektörleri içinde, yapay olarak, herhangi bir maddi üretim gerçekleşmeden, bu farka karşılık gelen bir katma değer yaratılır. Bu değer varsıl ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasılatı'na eklenir: Örneğin kahvenin perakende satış fiyatı uluslararası piyasa fiyatından 7-10 kez Üçüncü Dünya'daki çiftçiye ödenen fiyattan ise yaklaşık 20 kez daha fazladır. Diğer bir deyişle, tarım ürünleri üreticilerinin kazançlarının önemli bölümü tüccarlar, aracılar, toptancılar ve perakendeciler tarafından ele geçirilir.

Bir örnek tekstil : Bangladeş'te bir düzine gömleğin fiyatı 36-40 dolardır. Aynı gömleğin ABD'de fiyatı 266 dolardır. Bangladeş'te aylık işçi ücreti 20 dolar. ABD'de ise en az bunun 50 katıdır. Aradaki bu fark dağıtımçı, toptancı, perakendeci, ulaştırıcı, depolamacı ve asıl büyük bölümü de güçlü ticaret taşınmaz (gayrimenkul) ve bankacılık gruplarının eline geçer.

Emeğin Hareketsizliği :

- "Hareketli sermaye", "hareketsiz emek rezervlerine" doğru hareket ediyor. Sermaye bir emek piyasasından diğerine serbestçe geçerken, emeğin uluslararası sınırlardan geçmesi engelleniyor. Örnek: NAFTA: ABD - Meksika örneğinde Meksika emeği ulusal sınır içinde tutuluyor. Ancak inşaat, kamu işleri ve tarım gibi ekonomik faaliyetlerde seçilmiş, sözleşmeli, mevsimlik emek gücüne NAFTA izin veriyor. Bu insan gücü ihracatı da Amerikalı ve Kanadalı işçilere ödenen ücretleri azaltma ve sendikaların rolünü sınırlandırma amaçlarına hizmet ediyor.

Maddi Olmayan Üretim Sektörleri :

- İleri ülkelerde maddi üreticinin aşama aşama ortadan kaldırılmasıyla birlikte bilgi sistemleri, telekomünikasyon vb., yeni sanayiler yeni büyüme merkezleri haline geldi.
- "Maddi üretim" ile "maddi olmayan üretim" ve "hareketli" ve "hareketsiz" sektörler arasındaki ikilik küresel ekonominin değişen yapısının anlaşılması açısından merkezi bir önem taşıyor. Küresel durgunluk ile yüksek teknolojiye dayanan yeni sektörlerin dinamik büyümesi arasında bir çelişki bulunmuyor. Tasarımlar, teknoloji ve know-how uluslararası sermayenin mülkiyet ve denetimi altında.

Bilimsel Devrimin Etkisi :

- 20. Yüzyılın sonları telekomünikasyon, bilgisayar teknolojisi ve üretim mühendisliğinde büyük bir ilerlemeye tanık oldu. Şirketlerin karar alma merkezleri dünyanın her yanındaki üretim birimleri ve montaj fabrikalarıyla her an temas halinde. Şirketler tüm dünyayı denetim altına almak durumundalar. İşçiler (ücretlerin yüksek olduğu) bir ülkede işten atılıyor, üretim (ücretlerin düşük olduğu) bir diğer ülkeye taşınıyor.
- Teknolojik devrim, ileri ülkelerde yeni uzmanlık alanları açarken, sanayinin toplam emek gücü ihtiyacını ciddi ölçülerde düşürüyor (robotların çalıştığı yeni montaj hatları). Bütün bunların sonuçları, sektörlerin taşınması, işletmelerin yeniden yapılandırılması, kritik sektörlerdeki yeni birleşme, şirket satın-almalar.

Hizmet Sektörünün Taşınması :

- Büyük şirketlerin muhasebe sistemleri, bilgisayar bağlantıları ve elektronik posta aracılığıyla, kalifiye muhasebecilerin ve bilgisayar uzmanlarının 100 dolardan düşük bir aylıkla çalıştırılabildiği gelişmekte olan ülkelere taşınabilir. Benzer şekilde veri ve kelime işlemciliği hızlı bir şekilde Filipinler'deki 2-3 dolara çalışan büro çalışanlarına (elektronik posta aracılığıyla) yaptırılabilir. İleri kapitalist ülkelerdeki işgücünün %70'ten fazlasının hizmet sektöründe istihdam edildiği düşünüldüğünde, hizmet sektörünün taşınmasının ücretler ve istihdam üzerindeki etkisi çok büyük olacaktır.

4. BÖLÜM

SOMALİ : KITLIĞIN GERÇEK NEDENLERİ

Altta yatan gerçekler nelerdi? Somali'deki kıtlık mekanik bir tarzda dış siyasal ve iklimsel etmenlere bağlanıyordu. Somali gıda üretimi açısından 1970'lere değin kendine yeterliydi.

Sivil toplumun çöküşünü hızlandıran neydi? Tarım ve göçebe çobanlık niçin tahrip edildi?

1980'lerin Başındaki IMF Müdahalesi :

- Somali ekonomisi göçebe çobanlar ile küçük çiftçiler arasındaki değişime dayalı bir kır ekonomisiydi. % 50 göçebe çoban 1983 yılına kadar hayvancılık ihracat gelirlerinin %80'ini oluşturuyordu. Üst üste gelen kuraklıklara karşın Somali 1970'lere kadar gıda açısından kendine yeterliliğini korudu. 1980'lerin başındaki IMF müdahalesi Somali'nin tarım krizinin şiddetlenmesini sağladı. Ekonomik reformlar çobanlarla küçük çiftçiler arasındaki parasal işlemlerin yanı sıra geleneksel takasla karakterize olan ilişkisini (göçebe ekonomi – yerleşik ekonomi) zayıflattı. Hükümete çok sıkı tasarruf programı dayatıldı.

Gıda Tarımının İmhasına Doğru :

- Yapısal uyum programı Somali'nin tahıl ithalatına bağımlılığını artırdı. 1970-80 arası gıda yardımı 15 kat yükseltilecek, yılda %31 oranına çıktı. Artan ticarî dışalım ile birlikte iç piyasada satılan ucuz gereksinim fazlası buğday ve pirinç akışı yerel üreticileri yerlerinden etti. 1981'de IMF'nin dayattığı devalüasyonu; yakıt, gübre ve tarım girdilerinin fiyatlarında artışlara neden olan periyodik devalüasyonlar izledi. Kentlerdeki alım-gücü olağanüstü düşüş kaydetti, hükümetin verdiği kredilerin vadeleri kısaltıldı, altyapı çöktü, tahıl piyasasındaki kuralsızlaştırma ve gıda yardımı akışı çiftçi topluluklarının yoksullaşmasına yol açtı. Aynı zamanda en verimli tarım arazileri çiftçi olmayanların eline geçti (tüccar, bürokrat vs.). Kredi kuruluşları iç piyasa için gıda üretimini teşvik etmektense, en iyi sulanan arazilerde **ihracat için** sözde yüksek değerli meyve, sebze, yağ tohumu ve pamuk üretimini teşvik ettiler.

Hayvancılığa Dayalı Ekonominin Çöküşü :

- İthal edilen hayvan ilaçlarının fiyatları paranın değerini kaybetmesinin sonucu olarak artmaya başladı. Dünya Bankası göçebe çobanlara verilen veterinerlik hizmetlerinden (aşılama dahil) zorla ücret alınmasını dayattı. Hayvancılık bakanlığının işlevleri aşama aşama kaldırıldı.
- Hayvan sağlığının özelleştirilmesi, kuraklık dönemlerinde hayvanları besleyecek acil yardımın yokluğu, suyun ticarileşmesi, suyun ve otlak korunmasının ihmal edilmesiyle birleşti, sonuçta çoban ve çiftçiler imha edildi.

Devletin İmhası :

- Tarımsal altyapı çökmüş ve tarıma yapılan cari harcamalar eskiye oranla %85 düşürülmüştür. IMF; Somali hükümetinin yerel kaynaklarını harekete geçirmesini önlemiş, bütçe açıkları için sıkı hedefler oluşturulmuştur. **Uluslararası bağışçılar** "gıda yardımı" biçiminde yardım sağlamayı artırmışlardır. Daha sonra gıda yardımı iç piyasada hükümet tarafından satışa çıkarılmış ve satış gelirleri "telafi fonu" adı altında kalkınma projelerinin yurtiçi maliyetini karşılamak için kullanılmıştır. 1980'lerin başında "gıda yardımlarının satışı" devletin temel gelir kaynağını oluşturdu ve **uluslararası bağışçıların tüm bütçeleme süreçlerinin denetimini ellerine geçirmelerine olanak tanıdı.**
- "Ekonomik reformlar" sağlık ve eğitim programlarının parçalanarak yok edilmesine yol açtı. Sağlık harcamaları 10 sene öncesine göre %78 azalmıştı. 1982'de 82 ABD doları bir ilkokul çocuğuna yıllık eğitim gideri olarak harcanırken, 1989'da bu 4 dolara düştü! 1981-89 arasında

nüfusun önemli ölçüde artmasına karşın okul kayıt oranları %41 düştü. İlkokulların ¼ 'i kapandı. Öğretmen maaşları muazzam düşüşler kaydetti.

- Çobanların imhası, tahıl karşılığı sığır alan göçebe köylüleri ölüme mahkum etti. Azalan sığır ihracı, döviz girdilerinin azalmasına neden olmuş ödemeler dengesini bozarak ekonomik ve sosyal programların iflasına neden olmuştur.
- ABD tahılının hükümet tarafından teşvik ve fiyatlarının düşürülmesiyle bunun yanı sıra tarımsal girdi fiyatlarının yükselmesiyle küçük çiftçiler yok olmuştur. Devlet çiftlikleri Dünya Bankası denetiminde kapatılmış veya özelleştirilmiştir.
- Kamu sektöründeki gerçek ücretler beş yıllık bir aradan sonra %90 azalmıştır. Dünya Bankası kamu çalışanlarının %40'ının işten çıkarılmasını ve ek ücretlerin kaldırılmasını program olarak sunmuştur.
- 1989'da borç servisi yükümlülükleri ihracat gelirlerinin %194,6'sına ulaştı. Somali'nin vadesi geçmiş borçlarından dolayı IMF kredileri kesti.
- Somali deneyimi bir ülkenin gıda yardımı ve makro-ekonomik politikaların eşzamanlı uygulanmasıyla nasıl mahvedilebileceğini göstermiştir. Bu uygulanan paket 100'den fazla gelişmekte olan ülkede aynen uygulanmaktadır.
- **Ancak gıda yardımı kendine yeterli gıda üretebilen ülkelere de yönlendirilmektedir.**
- Bir zamanlar Güney Afrika'nın ekmek sepeti olarak anılan Zimbabwe 1992'de kıtlıktan ciddi etkilenmiştir. Kuraklığın doruk noktasındaki ihracat amacıyla üretilen tütün rekoltesi yüksek olmuştur. Bir yandan **Zimbabwe halkı açlıktan karınca yerken**, tütün dışsatımından (ihracatından) elde edilen gelirler dış borç ödemelerine kullanılmıştır.
- Bir zamanların gıda ihracatçısı Malavi'de 92'de mısır üretimi %40 azalırken, tütün üretimi ikiye katlamıştır. En verimli toprakların 150 bin hektarı tütüne ayrılmıştır.
- Küreselleşme çağında kıtlıklar insan yapımıdır. Bunlar gıda yokluğunun değil, gıda güvenliğini tehdit eden ve ulusal gıda tarımını tahrip eden küresel bir aşırı üretim yapısının sonucudur.
- Uluslararası tarım işletmeleri tarafından sıkı bir şekilde düzenlenen ve denetlenen bu üretim fazlası, temel gıda ürünlerinin hem üretim hem tüketiminde etkili olmakta ve dünya çapında çiftçilerin yoksullaşmasına neden olmaktadır.

5. BÖLÜM

RUANDA'DA EKONOMİK SOYKIRIM (KATLIAM)

- **Katliamlar** derin bir ekonomik krizin alevlenmesinin ardından çıktı.
- Sefillik ve yoksulluğun sebebi tarımsal sistemin yeniden yapılandırılmasıydı.
- 1989'da kahve fiyatları birkaç ay içinde %50'den fazla düştü. (Florida'da üreticilerle yapılan toplantının sonrası)
- Kahve, Afrika'da çiftçiye ödenen paranın 20 katında daha fazlaya varsıl ülkelerde perakende olarak satılıyordu.
- Köylü ailelerinin %70'i kahve ekiyordu. Fakat gelirleri, toplam parasal gelirin yalnızca küçük bir kısmını oluşturuyordu.
- **İç savaşın** çıkmasından bu yana çok taraflı ve iki taraflı kredilerin verilmesi uluslararası bağışçı topluluğun sıkı denetimi altında '**demokratikleşme**' denen sürenin oluşturulması koşuluna bağlandı. IMF ile anlaşması da koşul konu.
- Strateji değişikliği adı verilen senaryo dikte ettirildi ve bu makro-ekonomik reformu ve serbest piyasaya geçişi öneriyordu. Bunun sonucunda tüketici fiyat indeksi %1'den %19,2'ye yükseldi. Ödemeler dengesi korkunç bir şekilde bozuldu. Dış borçlar birkaç misline fırladı. Devlet yönetim aygıtı bozuldu, devlet işletmeleri iflas etti, kamu hizmetleri çöktü. Bu programı izleyen yıl sıtma olguları %21 arttı. İlkokul düzeyinde kayıt ücreti alınması okul kayıtlarında muazzam düşüşlere yol açtı.
- IMF'nin 1992'de emrettiği ikinci devalüasyondan sonra fiyatlarda büyük yükselmeler oldu. Kahve üretimi %25 düştü. Gıda üretimi için toprak, aşırı kahve ağacı dikimi nedeniyle hızla azaldı, tarımsal girdi fiyatları arttı, küçük çiftçilere kredi sağlayan tasarruf ve kredi kooperatif sistemi çözüldü. Bretton Woods Kuruluşları'nın tavsiye ettiği şekilde ticaretin liberalizasyonu ve tahıl piyasalarının kural dışılaştırılması sonucunda Ruanda'ya yapılan (büyük teşvikler alınarak)

ucuz gıda ithalatı ve varıl ülkelerden gelen gıda yardımı yerel piyasaların dengesini alt üst eden bir etki yarattı.

ÜÇÜNCÜ KISIM **GÜNEY VE GÜNEY-DOĞU ASYA**

6. BÖLÜM **HİNDİSTAN : IMF'nin "DOLAYLI EGEMENLİĞİ"**

- IMF-Dünya Bankası vesayeti altında Birliğin **Maliye Bakanı** parlamento ve demokratik yapıları atlayarak doğrudan "1818 H. Street NW. Washington DC" adresine rapor vermektedir. Bütçenin ana maddeleri Dünya Bankası ve IMF ile imzalanan kredi anlaşmalarına dahil edilmiştir.
- Hindistan'da ne hiper-enflasyon ne de döviz piyasalarının çöküşü görülmediği halde 900 milyonluk ülkede IMF'nin dayattığı makro-ekonomik önlemlerin etkisi kronik açlık ve toplumsal mahkûmiyet olarak çok yıkıcı oldu.
- Hükümet uluslararası kreditorlerin isteklerini yerine getirmek için 47 ton altını "güvenli teminat" olarak uçakla Bank of England kasalarına göndermek zorunda bırakıldı. Bu kadar altın karşılığı verilen IMF ve Dünya Bankası kredileri yalnızca altı aylık borç servisi için gerekli fonu sağlamıştır.
- 1991'de IMF ve Dünya Bankası ile imzalanan yapısal uyum kredi **anlaşmasının içeriği ve koşulları bir devlet sırrı olarak sıkıca sakladı.**
- Bu anlaşma sonunda pirinç fiyatları %50'den fazla arttı, ödemeler dengesi krizi arttı, ithal ham madde fiyatları ve lüks tüketim malları ithalatı arttı. Ticaretin liberalizasyonu iç satın alma gücünün ve serbest yabancı sermaye girişimin baskısıyla birleşerek, çok sayıda yerli üreticinin iflasına yol açtı. Tekstil sanayisinde işçilerin yaklaşık üçte biri işten atıldı, otomobil ve mühendisliğe dayalı sanayi kollarının büyük kısmı tükendi.
- Çokuluslu ayakkabı imalatçısı Bata, sendikalı fabrika işçilerine günde 80 rupe (3 dolar) öderken, alınan önlemlerle günde en fazla 25 rupe (1 dolar) ödeyerek işlerini fason yaptırmaya başladı.
- Kırdı yaşayan, küçük çiftçiler veya topraksız işçiler ülkenin %70'ini (400 milyon) oluşturuyordu. IMF anlaşmasının doğrudan koşullarından biri olan gübre sübvansiyonunun kaldırılması, tarımsal girdi ve yakıt fiyatlarının artması çok sayıda küçük ve orta çiftçiyi iflasa sürükledi.
- 1991 ekonomi politikalarının uygulanmasından sonra açlıktan ölümler oldu.
- IMF-Dünya Bankası programı, DB başkanı **Lewis Preston**'un iddia ettiği gibi "yoksulluğun yok edilmesi"ne değil, gerçekte "yoksulların yok edilmesine" katkıda bulundu.
- Bombay'daki büyük bir elmas ihracatçısı şöyle diyor : "Mücevher yapmak ucuz-emek kullanmaktır... Devalüasyon ile işçi maliyetlerimizin dolar karşılığı düştü, artık rekabet gücümüz daha fazla, kimi kazanımlarımızı deniz aşırı ülkelerdeki müşterilerimize aktarıyoruz."
- IMF önlemleri ile yurtiçi fiyatları dünya yüzeyine yükselirken birçok tarım işçisi, esnaf, tüccar kişi başına günde 50 cent'in çok daha altında gelire yaşamaya çalışıyorlar. Kırsal kesimin büyük çoğunluğu "kronik açlığa" itildi. Bengal'daki büyük kıtlıktan beri böylesi bir sürecin örneği görülmemiştir.

Yoksulluk Varsıl Ükelere Dışsatımı Teşvik Ediyor :

- IMF programı iç tüketimi daraltmakta, Hindistan'ın üretim sistemini uluslararası pazara yönlendirmektedir.

Siyasal Çöküş Doğru :

- Kaşmir, Penjab ve Assam'daki ayrılıkçı aktif hareketler arttı. Pakistan'la gerginlik, Hindistan birliğinin siyasal sonunun ön koşullarını oluşturuyor. Dini ve etnik çatışmalar keskinleşti.

IMF'nin Dolaylı Egemenliği :

- 1980 yılından beri, IMF ve Dünya Bankası uzmanları önemli merkezi hükümet bakanlıklarının danışmanlıklarına getirildiler. Delhi'deki IMF irtibat görevlisinin kelimeleriyle: "İzlemeyi çok ciddi ele alıyoruz, aldığımız tüm bilgileri iyice inceliyoruz...bizi aldatmamaları (hükümet) için çok dikkatli davranıyoruz." 40 civarında temel ekonomik değişken dört ayda bir IMF tarafından inceleniyor: "Aynı zamanda anlaşmaya on "yapısal sabit rakam" ekledik, bunlar kredi anlaşmasının görünen

koşullarından değildir, hükümetin (bundan sonraki kredi anlaşmalarında) uymasını isteyeceğimiz daha geniş yapısal reform alanlarına ilişkindir.”

- IMF'nin amacı, süreci bir bütçe çöküntüsüne zorlamak ve hükümetin bir deli gömleği içinde bütçe ve para politikalarının temel araçlarını denetleyemez hale gelmesini sağlayacak bir sistem oluşturmaktır. Önemli olan kredi anlaşmasında açıkça belirtilmeyenlerdi: **“Hükümet bize doğru yönde ilerlediğine dair sinyaller vermelidir...!”**
- Hükümet 1991'de Ekonomik Politikalar Muhtırasını açıklarken: “Evet bayım, korkunç gramer, imla ve sintaks hataları var (mektupta). Fakat bunun yazımını ben yapmadım bayım. Bu Dünya Bankası'ndan imzalamanız için geldi” diyor yetkili kişi.
- Daha sonra (1992 şubat) açığa çıktığı üzere, maliye bakanı temel bütçe önerilerini Dünya Bankası başkanı **Lewis Preston**'a sızdırmakla kalmamış, bütçe tamamen Dünya Bankası ile imzalanan yapısal uyum kredi anlaşmasının şartları doğrultusunda hazırlanmış.

7. BÖLÜM **BANGLADEŞ**

Bangladeş pek çok yönden bir “laboratuvar test olgusu” idi. Bu ülkede IMF'nin “ekonomik reçetesi” deneme temelinde sınandı. (1980 öncesinde) Bir ekonomik istikrar programı oluşturuldu : IMF, Merkez Bankası'nın dördüncü katında bir iribat bürosu kurmuş. Dünya Bankası danışmanları ise çoğu bakanlıklara yerleşmişlerdir.

Devletin Tahsis Ettiği Fonların Denetlenmesi :

- “Yardım konsorsiyumu kamu finansmanın denetimini ele aldı. Bu süreç yalnızca mali ve parasal denetimi dayatmakla kalmadı. Uluslararası bağışçılar fon tahsislerini ve kalkınma önceliklerinin oluşturulmasını doğrudan denetlediler. Tüm bütçeleme süreçleri Dünya Bankası tarafından denetlenmeye başladı.
Bir Dünya Bankası danışmanı: “Tabi ki onlar için bir bütçe kaleme almıyoruz! ...
Her şeye karşın doğru yönden ilerlediklerinden emin oluyoruz (...) insanlarımız bakanlıklardaki görevlilerle birlikte çalışıyor ve onlara bütçenin nasıl hazırlanacağını gösteriyorlar.”
- Konsorsiyum bankacılık sistemi reformlarını da denetledi.
- Uluslararası inşaat ve imalat şirketleri yerli sermaye oluşum sürecine, yerel düzeydeki işletmeler aleyhine el koydu.

Kırsal Ekonominin Zayıflatılması :

- IMF tarıma verilen teşviklerin kaldırılmasını dayattı. Küçük ve orta ölçekli çiftçiler iflas etti. Bretton-Woods Kuruluşları tarımsal alt yapıyı gözardı etmenin yanı sıra ticaretin liberalizasyonunu ve tahıl piyasasının kuralsızlaştırılmasını istediler. İç pazara dönük gıda tarımı durgunluğa girdi.
- IMF artırılmış yapısal uyum kolaylıkları (ESAF) adı altında verdiği krediye ek koşul olarak hintkeneviri sanayinin üçte birinin kapatılmasını ve 35.000 işçinin işten atılmasını istedi.

ABD Tahıl Fazlasında Fiyat İndirimi :

- **US AID** (Amerikan Yardımı) nezaretinde uygulanan “çalışma karşılığında gıda” programları, köy düzeyindeki kamusal projeleri, yoksul köylülere parasal ücret yerine tahıl ödemeleri yaparak finanse etmek için kullanıldı ve yerel düzeydeki tahıl piyasaları stabilize edildi.
- ABD tahılına büyük destekler verilerek yerel üretilen gıda mahsulleriyle rekabetine izin verilmiş böylece yerel üreticilerin gelişimi zayıflatılmıştır. Bir diğer yandan da bu ABD tahıl satışları, “telafi edici fonlar” oluşturmak için kullanıldı. Daha sonra bu fonlar US AİD tarafından denetlenen projelerin geliştirilmesine aktarıldı. Bu proje ile US AİD öncelikle finanse edilerek araştırma alanlarını belirledi.

Gıda Yeterliliğinin Zayıflatılması :

- Yapısal uyum programı bağımsız bir tarım politikasının geliştirilmesini engellemiştir. Ayrıca devletin tarıma yaptığı yatırımların Dünya Bankası denetimindeki kamu yatırım programı aracılığıyla önünü kesmiştir.

Yerel Sanayinin Sonu :

- Bretton-Woods Kuruluşları'nca dayatılan makro-ekonomik çerçeve, bir yandan varolan sanayi yapısını zayıflatırken, bir yandan da iç piyasaya yönelik yeni sanayi faaliyet alanlarının gelişmesini önledi.
- Tarım sisteminin parçalanması kentlerde kırsaldan gelen büyük ucuz iç gücüne dayalı ihracata yönelik tekstil sanayini canlı tutuyor.

Yardım Paralarının Dolaşımı :

- Yardım paraları şirket binaları, lüks daireler şeklindeki yatırımlara dönüştü.

Uyumunun Toplumsal Boyutları :

- 130 milyonluk Bangladeş dünyanın en yoksul ülkeleri arasındadır. Kişi başına yıllık gelir (1992) 170 dolar, sağlık harcaması ise 1,50 dolardır. Beslenme bozukluğu birçok insanın A vitamini eksikliğinden körlüğüne neden olmuştur. Ülkenin çeşitli bölgelerinde kronik açlık yaygındır. Kıtaktan ölümler son derece fazladır.

8. BÖLÜM : VİETNAM

Vietnam'da 1980'lerin ortalarından bu yana uygulanan **yapısal uyumun** toplumsal sonuçları korkunçtur. Sağlık klinikleri ve hastaneler kapanmış, yerel düzeyde ortaya çıkan kıtlık ülke nüfusunun dörtte birini etkilenmiş ve her bir milyon çocuğun dörtte üçü okul sisteminden dışlanmış. 5.000 devlet işletmesi (toplam 12.000) iflasa sürüklenmiş, bir milyondan fazla işçiyle, tümü onbinlerce öğretmen ve sağlık emekçisi dahil toplam 200.000 kamu çalışanı işten atılmıştır.

1993'te Paris'te kabul edilen gizli anlaşma sonucu devrik Saygon rejiminin borçları kabullenildi. Bretton-Woods kuruluşlarının denetimindeki makro-ekonomik politikalar milyonlarca insanın yaşamını etkileyen bir yoksulluk getirdi.

Ulusal Ekonominin Yıkımı :

- İflasla sürüklenen işletmeler, bir milyondan fazla işçinin, 200.000 civarında kamu çalışanının işten atılması, Kamboçya'dan dönen 500.000 asker, Orta Doğu ve Doğu Avrupa'dan dönen 250.000 kişinin bir araya gelişi felakete neden oldu.
- IMF ile yapılan anlaşma devlete kamu işletmelerine ya da özel sektöre bütçe desteğinde bulunmayı yasaklarken aynı zamanda KİT'lerin merkez planlama döneminden kalan %40-50 oranında kurumlar vergisi ödemeye devam etmesi söz konusuken yabancı yatırımcılara cömertçe bağışıklıklar ve vergi tatilleri uygulanıyordu. Üstelik bu özel sektör kuruluşlarından kurumlar vergisi de tahsil edilmiyordu.
- Ağır sanayi, akaryakıt, doğal kaynaklar ve madencilik, çimento ve çelik üretimi yeniden organize edildi, Japon holdinglerinin eline geçti.

Yerli Üreticilerin Kendi Pazarlarından Dışlanması :

- Yerli üreticiler kendi pazarlarında dışlandılar.
- Gümrük duvarlarının kaldırılması yetersiz dövizin lüks ithal mallarına harcanmasına neden oldu. Sanayi sekteye uğradı.
- İç pazar Vietnam şirketlerine kapatıldı.
- Ucuz iş gücüne dayalı tekstil sanayicileri yabancı sermaye ile ortaklık yaparak ürünlerini ihraç etmek üzerine organize oldular.
- Vietnam iç piyasasına ikinci el (kullanılmış) giysiler sokuldu (tonu 80 dolar). Bu önlemler terzi ve küçük üreticileri yok etti.

İç Ticaret Kanallarının Tıkanması :

- Dünya Bankası'nın önerisiyle merkezi bütçeden il ve belediye yönetimlerine bütçe transferleri donduruldu. Bu olay il ve belediye yöneticilerini kendi yatırımlarını yapmaya sevk etti.
- İl ve belediye yönetimleri yabancı şirketlerle ticari ilişki ve anlaşmalar yaptılar. Bunun sonucu yabancı şirketlere arazi hibeleri ve orman vs. gibi doğal kaynakların onların kullanımına açılmasını sağladı.

- Kamu çalışanlarının maaşları 15-30 dolar olduğundan, yabancı şirketler bu kişilere danışma ücreti, masraf kalemleri, seyahat giderleri adı altında maaş takviyeleri veriyorlar. Bu destekler mutlaka nakit ödeniyor. Bu paralar yerel yöneticilerin yabancı bağışçılara (IMF-DB vs.) ve yatırımcılara profesyonel kadrolarla yerel yöneticilerin sadakatlerini güvence altına alıyor.
- Devlet kredi veren kurumlarla yapmış olduğu anlaşmalar sonucu iflas etmiş durumda, çalışanların paralarını ödeyemiyor.
- Yabancı yatırımcılar ve (güya) yardım kuruluşları ise araştırma kurumlarındaki ve devlet dairelerinde çalışanları ele geçirdikleri gibi dış ticaret ve yatırım yönetimlerinde bulunan üst ve orta düzey bürokratların da gelirlerini temel kaynağı haline geliyor.

Devlet Kamu Finansmanının Çökmesi :

- “Reformlar” Merkez Bankası’nın IMF’nin onayı olmaksızın para arzını artırması ya da para basmasını yasakladı.
- Ayrıca KİT’lere kredi verilmesini de yasakladı!
- KİT’ler iflas etti, vergi gelirleri azaldı. Kamu finansmanı daraldı.
- Devlet bankaları, devlet teşviklerinin kaldırılması, katı ihtiyaç akçesi bulundurma zorunluluğu, yüksek kurumlar vergisi zorunluluğu, mevduatların düşüşünden (çünkü halk dolar sahibi olmayı yeğliyordu) dolayı olumsuz yönde etkilendiler.
- Devlet bankaları Vietnam’da faaliyet gösteren çeşitli yabancı bankaları ya da ortak girişim bankalarınca yönetilmeye doğru itildiler.
- Yabancı bankalar Vietnam devlet bankalarına teminat karşılığında krediler vererek kârlı kısa erimli kredi piyasasını eli geçirdiler.

Devletin Sermaye Oluşumunun Çöküşü :

- Cari ve yatırım harcamalarının düzeyi Bretton-Woods Kuruluşları’yla yapılan ve uygulanacak politikaları belirleyen kredi anlaşmalarıyla belirlendi.
- Bununla tüm harcamalara tavan konulmuş, kamu çalışanları işten atılmış, sağlık ve eğitime ayrılan paylar dondurulmuştur.
- Kreditorler temel kamu yatırım projelerinin simsarları oldular. Dünya Bankası’nın denetiminde hazırlanan “Kamu Yatırım Programı”nın uluslararası bankalarca finanse edilip edilmeyeceğine karar verir oldular.
- Denetimler kamu harcamasının kesin biçimini ve kreditorlere verilecek yatırım önceliklerini kapsıyor.
- Kasım 1993’te Paris’te uluslararası finans kuruluşlarıyla yapılan anlaşmaya göre, **kredilerin verilmesi**, tüm kamusal projelerin uluslararası inşaat ve mühendislik şirketlerinin katılacağı uluslararası ihale sistemi ile gerçekleştirilmesi şartına bağlıydı.
- Bu şirketler bu ihaleler sayesinde danışmanlık ve yönetim ücreti biçiminde büyük miktarlarda paranın kaymağını yediler.
- Vietnam şirketleri ise ulusötesi şirketlerle yerel düzeyde ayrı ayrı yaptıkları fason anlaşmalarla (çok düşük ücretlerle Vietnamlı işçiler çalıştırarak) gerçek inşaat işlerinin çoğunu yaptıkları halde ihale sürecinden dışlandılar.
- Ulusal bir işletmenin yaşamasının tek yolu, kârlı ithalat işine girmek ya da (nakit) kredi alabilen ve teknoloji, fiyatlarına ve kâr transferi konusunda denetim gücüne sahip yabancı ortakla ortak girişim kurmak. Tüm uluslararası ticaret sistemi yabancı taahhüt firmaları sayesinde, (bütün devlet çalışanlarını da kapsayacak şekilde) yozlaşma ve rüşvete boyun eğmiş durumda.
- Reformlar az sayıda büyük devlet şirketi dışında ulusal ekonominin tüm sektörlerinin durmasına yol açtı.
- Borç yükü 1986-1993 arasında on kattan çok arttı.

Kıtlığın Başlaması :

- Çiftçiler gıda tarımından vazgeçip, ihracat için yüksek değerli nakit karşılıklı ürünler üzerinde uzmanlaşmaya dönmeleri için teşvik edildiler.
- Kahve, monyok, mahun cevizi ve pamuğun aşırı ekilmesi ve dünya fiyatlarının ağır yükü ve ithal tarım girdilerinin yüksek fiyatları kıtlıkların ortaya çıkmasına neden oldu.
- Tahıl piyasasının tümüyle kuralsızlaştırılması (de-regülasyon) ve satışların özel tüccarların eline geçmesiyle yurtiçi fiyatlar, özellikle gıda sorunu yaşayan bölgelerde yükselişe geçti.

Çocuklarda Kötü Beslenme :

- Bir beslenme araştırması hem çocukların hem yetişkinlerin beslenme düzeylerinin birdenbire bozulduğunu gösterdi. Nüfusun %25'i sürekli olarak 1800 kilokalorinin altında beslenmektedir. %9'u ise 1500 kilokalorinin altında... Çocukların aldığı günlük enerji 827 kilokalori.
- Çocuklar arasında **körlüğe** neden olan A vitamini eksikliği yaygın.
- Tahıl piyasasının kuralılaşması iç ticaret kanallarının tıkanmasına ve yerel düzeylerde kıtlıklara neden olduğu DB'nca da kabullenildi. "Aslında şu anda Vietnam dışına pirinç ihraç etmek, pirinç ülkenin gıda sıkıntısı çekilen bölgelerine göndermekten mali olarak daha çekici. Hatta özel sektörün gıda ticareti yaygınlaştıkça, gıda sıkıntısı çeken bölgelerde gıda sağlama olanakları başlangıçta düşebilir."

Uluslararası Tarım Ticaret Ağına Giriş :

- Turunçgiller, melez mısır, ceviz vb.'lerinin teşvik edilesi çeltik ekilmesine elverişli bölgelerde de söz konusu oluyor ve çeltikten vazgeçilmesine uğraşılıyordu (Mehang deltası). Kısa erimli (vadeli) kredi yalnızca belirlenen ticari ürünler için ve çok kısa erimlerle veriliyor.

Arazi Yoğunlaşması :

- Ulusal meclisten ekim 1993'te geçen Arazi Yasasının taslağı Dünya Bankası Hukuk Departmanı'nın desteğiyle kaleme alındı. "Eğer çiftçiler sermaye ya da kaynak sıkıntısı çekiyorlarsa, arazilerini satabilir, kentlere göç edebilir ya da gelişkin işletmelerde çalışabilirler... Topraksızlık yoksulluk nedeni değildir, yoksullar bilgi, deneyim yoksundur ve az eğitim almışlardır. Yoksulların aynı zamanda çok fazla çocuğu vardır" diyor bu rapor!!
- Sonuç tefecilik ve toprak kiralamanın yeniden ortaya çıkması oldu.
- Arazi yasası topraksız köylü sayısını artırırken, kırsal ücretler günlük 50 sente düştü. Tarımsal araziler, büyük parçalar halinde kentli tüccarlar ve tefecilerin eline geçti.

Eğitimin İmhası :

- Ekonomik reformlar eğitim bütçesini yoğun bir biçimde kısarak, öğretmen maaşlarını düşürerek, orta öğretim, meslek okulu ve yüksek okulları kayıt ücretleri aracılığıyla ticarileştirerek eğitim sistemini planlı ve bilinçli bir biçimde imha etti.
- Birleşmiş Milletlerin resmi jargonuna göre "... (Eğitim) Hizmetlerini tüketenlerin artan tutarları ödemesi, kurumların kendi kendini finanse eder hale gelmesinin desteklenmesi ve uygun olan yerlerde eğitim ve öğretmeni özelleştirmek için gerekli teşviklerin kullanılması."
- 1992'de hazırlanan anayasaya "kayıt ücretlerini ödeme zorunluğu" kondu.
- Reformların ilk yılında okul çağındaki çocuk sayısı yüzde yedi artmış olmasına karşın, yaklaşık bir milyondan dörtte üçü lise eğitim sisteminden dışarı itildi.
- Bu durum öğretmen fazlasına neden oldu.
- Devlet destekli okul öncesi kreşler kapatıldı.
- Üniversiteler ve tüm yüksek öğrenim merkezleri kendi maliyetlerini karşılamaya zorlandılar.
- Öğretmen yetiştiren yüksek öğrenim kurumlarında kayıtlar donduruldu.
- Çoğu araştırma ve öğretim kurumunun mali kontrol ve denetimi yabancı bağış kuruluşlarının eline geçti. Bu kuruluşlar araştırılacak konuları ve akademik programların gelişimini de belirliyorlar.

Sağlık Sisteminin Çöküşü :

- "Reform"la birlikte kullanıcı ücretleri (**cepten ödeme!**) sistemi uygulanmaya başlandı. Temel ilaçların tüketimi %89 düşerek Vietnam ilaç sanayisini iflasa sürükledi.
- Büyük ulusötesi ilaç tükelleri için oldukça küçültülmüş ama hâlâ yüksek kârlı bir ticari piyasa gelişti.
- Hükümet, finans kreditorlerinin (borç verenlerin!) isteği doğrultusunda tıbbi aygıt alımı ve bakımına yaptığı bütçe desteğini çekti. Bir bölge hastanesinde çalışan **doktorun aylığı 1994 yılında 15 dolara düştü!** Büyük çapta sağlık personeli **işsiz** kaldı.
- **Sıtma**, **verem** ve **ishal** gibi çok sayıda bulaşıcı hastalık *yeniden* ortaya çıktı. Ölümler üç kat arttı!

9. BÖLÜM

BREZİLYA'DA BORÇLANMA ve DEMOKRASİ

1992'de Brezilya televizyonları, Başkan Collor'un kamu fonlarını dolandırmak ve haraç almasıyla ilgili meclis görüşmelerini utanç verici bir skandal olarak heyecanla sunuyordu. İzleme oranları olimpiyat oyunlarından daha yüksekti. Bu arada ("halkın gözünden uzak tutulan") perde arkasında Collor'un maliye bakanıyla uluslararası kredi kuruluşları arasında milyarlarca dolarlık (44 milyar ABD doları) borçlanmayla gerçekleştirilecek "yeniden yapılanma" anlaşması imzalanıyordu. (Eskiden %30'lerde bulunan faiz oranları yeniden yapılanmasıyla %50'lere kadar yükseltilebilecekti.)

Sonuç işsizlik yaygınlaşmış, reel ücretler düşmüş, sosyal programlar ezilmişti.

- Krutzer'in (Brezilya parası) değerinin düşürülmesi kreditorlerce zorla kabul ettirilmişti.
- IMF'nin Brezilya'yı zorladığı reel faiz oranlarındaki artış iç borçlanmanın körüklenmesine katkıda bulunduğu gibi sıcak ve kirli para akışını Brezilya banka sistemine yöneltmişti. Üç yüz kadar büyük finans ve sanayi kuruluşu muazzam kârlar elde etmişti. Kâr güdümlü enflasyondan bu gruplar sorumluydu (sermayenin GSYH'daki payı %45'den %66 yükselmişti.)
- IMF'nin gizli gündeminin diğer bir maddesi **merkezi devleti zayıflatmaktı.**
- 1980'ler boyunca 90 milyar dış borç ödenmesine karşın (borçların toplamı 120 milyar dolardı), **asıl hedef alacakları toplamak değil, ülkenin bütün kaynaklarına yabancı sermayenin el koyabileceği şekilde yeniden yapılanmasını güvence altına almaktı.**
- Borçlara karşılık devletin varlıklarına el koymak, ücretleri enflasyondan bağımsızlaştırmak, emek gücü maliyetini düşürmek.
- Enflasyonu doğrudan doğruya makro-ekonomik reformlar planlıyor.
- Yoksulluk bu reformların sonucu değil, IMF ile anlaşmanın açık bir koşulu da.

Brezilya'nın Borçlandırılması Oyunu :

1. Perde: Collor Planı

- 1990'da başlatılan Collor planı ticaretin serbestleştirilmesini, 360 bin federal kamu çalışanını işten atmayı, altı bakanlığı kaldırmayı hedefliyordu.
- Ekonomik canlılık öldü, **işsizlik** rekor düzeye çıktı, küçük işyerleri, banka mevduatlarının dondurulmasından dolayı darbe yedi. 200.000 kişi işten atıldı.
- 22 ticari bankanın danışmanlar kurulu IMF'nin borç para anlaşmasını veto ederek çok uluslu bankalara Brezilya'ya "yeni para" vermeme talimat verdiler.
- Bu veto G-7'nin Washington'daki toplantısında resmi olarak doğrulandı (teyid edildi).
- Ardından ABD Hazinesi, Dünya Bankası ve Inter-Amerikan Kalkınma Bankası (IDB) Brezilya'ya verilecek tüm yeni borçların ertelenmesini buyurdu (emretti).
- IMF'de Brezilya'ya yapacağı ziyareti erteledi. Brezilya hükümeti bir kısır döngüye girdi.
- Hükümet IMF'nin istediği tüm şartları yerine getirmişti, ancak Brezilya hala kara listedeydi.

2. Perde : Washington Konsensusuna Boyun Eğiliyor

- Yeni bir ekonomi ve maliye bakanı atandı. Bu kişi Washington'da büyükelçi olarak görev yaparken IMF ve ABD Hazinesi müsteşarıyla yakın kişisel ilişkiler geliştirmişti.
- IMF kurulu adına konuşan Jose Feigenbaum , "Brezilya IMF'yle yeni bir borç anlaşması yapmak istiyorsa "Anayasadaki düzeltmeleri de kapsayacak yapısal ekonomik reformları yapmasının koşul olduğunu" belirtti.
- İmzalanması yirmi ayı aşan (birçok tartışma, niyet mektubundan sonra) bu 2 milyar dolarlık yeni borç anlaşması, artık nasıl olduysa (!) Brezilya hükümetinin çok daha yıkıcı bir ekonomik reformlar dizisini uygulanmak zorunda bırakıyordu. Mali düzenlemeler **insanlık dışıydı**: Cari harcamaların %65'i şimdiden borç servisine ayrılmıştı ve IMF sosyal harcamalarda daha fazla kesinti istiyordu.
- Ticari anlaşma, Brezilya maliye bakanının sözleriyle: "fırsatlarla dolu yeni bir sayfa açıyordu". Bu yeni Brezilya'nın uluslararası topluluğa dinamik, rekabetçi ve çok etkili bir tarzda yeniden girişini temsil ediyordu."

3. Perde: Collor'un Suçlanmasının Ertesi

- Vekaleten başkanlık görevine getirilen İtamar Franko'nun popülist demeçleri (ücretleri artırmak, kamu hizmetlerinin fiyatlarını düşürmek vs. gibi demeçler) hem kredi kuruluşlarını hem de ulusal seçkinleri sınırlendiriyordu.
- Stand-by kredisinin ödemeleri kesildi, Brezilya yeniden kara listeye alındı. IMF ile ekonomik reform konusundaki görüşmeler bir kez daha başa döndü (ard arda birçok maliye bakanı değişti).

4. Perde: Maliye Bakanı Olarak Marksist Bir Sosyolog Atanıyor

- Marksist bir sosyolog olan yeni Maliye bakanının “neo-liberalizmin ilkelerinin uygulanacağına” dair tam güvence vermesi ile yeni devir başladı. Önde gelen bakanlar ve sanayicilerle yaptığı toplantıda “daha önce yazdığım her şeyi unuttun” dedi.
- Yeni bakan meclis oturumlarında, anayasanın gözden geçirilmesinin gerektiğini, eğitimde sağlıkta, bölgesel kalkınmada %50 bütçe kesintisi yapılması gerektiğini söylüyordu.

5. Perde : Ticari Borçlar Yeniden Takvime Bağlanıyor

- 1994'ün nisanında New York'ta 49 milyar dolarlık ticari borcun “yeniden planlanması” üzerine bir anlaşma imzalandı. Anlaşma 750 kadar uluslararası kredi veren banka adına hareket eden Citibank'la imzalandı.
- Ticari bankaların adına yasama sürecinin zorlanması ve titizce denetlenmesi konusundaki bürokratik görev IMF'ye verilmişti.
- Devletin mali kaynaklarının büyük bir kısmı alacaklılar lehine serbest bırakıldı.
- Meclisteki oylama, anayasayı da değiştirmek koşuluyla hükümetin federal bütçede %43 oranında kısıntıya gitmesini zorunlu kıldı.
- İvedi gereksinimler fonu, mutad hükümet programlarının devreden çıkarılması, çok sayıda devlet memurunun işten atılmasından elde edilecek “bütçe kesintilerinden finanse” ediliyordu.
- Böylece toplumsal politikada bağımsızlıktan vazgeçiliyor- bundan böyle bütçeler ve örgütsel yapılar doğrudan, kredi veren uluslararası bankalar adına hareket eden Bretton-Woods Kuruluşları tarafından denetlenecekti.
- Anlaşmanın imzalanmasının ön koşulu şöyle: Hükümet emeklilik planının bir bölümünü (toplumsal programlar) aşama aşama sona erdirecekti.
- Reformlar tüm ücret sözleşmelerini yeni bir para birimine URV'ye (ya da real) çevirirken, kamu sektöründe de “bir maaş tavanı” yerleştirilerek reel ücretlerin sıkıştırılmasını planlıyordu.
- Ekonomiden sorumlu devlet bakanı yanlışlıkla basına bir demeç verdi :
“Ücretlerin herhangi bir endekse bağlanmadan belirlenmesi gerektiği planını IMF'ye götüreceğiz.”
- IMF'nin dayattığı model 1990'da Yugoslavya'ya dayatılan modele yakındı.
- Sağlık, eğitim ve konut için ayrılarak devlete ve belediyelere aktarılan kaynaklar donduruluyor, bölgeler mali olarak özerk hale getiriliyor ve Federal Hazinesin payına düşen tasarruflar artık faiz ödemelerine ayrılıyordu.
- IMF'nin dayattığı bir başka koşul, petrol ve telekomünikasyon alanındaki devlet işletmelerinin hızla özelleştirilmelerini sağlayacak anayasa değişikliğidir.
- Bu maliye bakanının IMF programını yürütmedeki başarısı ödüllendirildi. Maliye bakanı 1994 seçimlerinde milyonlarca dolarlık bir medya kampanyasıyla ve ülkenin büyük iş çevrelerinin seçim kampanyası süresince fiyatları arttırmama kararıyla yoğun biçimde desteklenerek **başkan seçildi**.

6. Perde, Kapanış: Yoksulluk Kreditorlerce En Az Maliyetli Olacak Biçimde Yönetiliyor

- Makro-ekonomik politikalar, bir metropol bölgesinden ötekine giden göçebe bir emek gücü oluşmasına yol açarak topraksız köylülerin kırsal kesimden atılmasını hızlandırdı, kentlerde tümüyle yeni bir “kent yoksulu katmanı” ortaya çıktı.
- Devletin hizmet bakanlıklarının yetki alanından çıkarttığı birçok program bundan böyle Acil Toplumsal İhtiyaçlar Fonu'nun şemsiyesi altında sivil toplum örgütleri tarafından yönetilecekti.
- Yoksulluk ve açlık Brezilya **basınında** bol resimli, stilize biçimlerde resmedildi; parası finans seçkinleri tarafından karşılanan ilanlarda, IMF'nin “ekonomik reçetesiyle kıtlığın oluşması” arasında hiçbir kapsayıcı bağ kurulmamıştı.
- Ekonomik kriz derinleştikçe yurttaş kampanyası (sivil toplum kuruluşları) insanları gerçek siyasal konulardan uzaklaştırmaya hizmet etti.

- Collor hükümetinin kuruluşundan beri uluslararası yardım programları tarafından parasal olarak desteklenen sivil toplum örgütleri, fonları yapısal uyum programının sonucu olarak dondurulan belediyelerin birçok işlevini aşamalı olarak üstlenmişti.
- Köylülerin elinden topraklarının alınması IMF-Dünya Bankası'nın yapısal uyum programının önemli bir parçası oluştuyordu.

Bir Gölge Hükümetin Güçlendirilmesi :

- IMF korumasındaki reformlar tüm halkın **yoksullaşmasına** neden olmuştur.
- Federal mali yapı parçalanmış, birbirine **düşman küçük devletlere bölünme** riski ortaya çıkmıştır
- Orduda **istikrarsızlık**.
- Temel **insan haklarının** sürekli ihlâli.
- Kentsel ve kırsal **şiddet**.
- Güneyde giderek daha rahat konuşan **ayrılıkçı bir hareket** bütün bunların sonucu olmuştur.
- Düzenli olarak Washington'a rapor veren fiili bir gölge hükümet ortaya çıkmıştır.
- **Kreditörler** devlet bürokratlarını ve politikacıları **denetliyorlar**.
- Devlet **iflas** etmiş durumda.

10. BÖLÜM

IMF'İN PERU'DAKİ ŞOK SAĞALTIMI

"Fuji şoku" diye adlandırılan 1990 yılındaki alınan önlemlerle fiyatlar benzinde 31 kat (%2968), ekmekte 12 kat (%1150), genel olarak gıdada %446 arttı. Enflasyon %2172 idi. Bunun toplumsal sonuçları yıkıcı oldu. Bir tarım işçisinin 1990 yılı sonunda aylık kazancı 7,5 dolar iken tüketici fiyatları New York'tan yüksekti. Gerçek gelirler 1991 yılında gelindiğinde %85-92 düşmüştür.

Bütün bu gaddarca IMF uygulamaları Başkan Alan Garcia'nın verdiği bir demeç ve birkaç uygulamadan sonra, Peru'nun IMF'nin kara listesine alınmasından sonra oldu. Başkan Garcia'yı IMF ile karşı karşıya getiren şey ARPA (Peru) hükümetinin sözde "Olağanüstü Ekonomik Durum Planı" idi.

- 1985'ten sonra Peru'ya hiç borç para verilmedi.
- Hükümetin aldığı her önlem içeride küçük bir grubun varsıl olmasına yaradı, kredi veren kurumlar ve ülkeler tarafından da sekteye uğratıldı.
- 1988'de alınan önlemler devalüasyonu, döviz kurlarının tekleştirilmesini, devlet giderlerinin kısılmasını ve kamu işletmelerinde maliyeti karşılama girişimlerini ücretlerin ve maaşların **enflasyondan bağımsızlaştırılmasını gerçekleştirdi**.
- Fuji şoku 1990'da bu koşulların üzerine geldi. IMF destekli bu önlemlerden sonra kolera salgını çıktı. Çünkü tüp gaz fiyatları otuz kat artmış artık halk sularını bile kaynatamıyor. **Sıtma, humma, şark çibani salgınları yeniden canlandı**. Kamu okulları, üniversiteler ve **hastaneler kapandı**.
- Bu koşullar altında Peru varolan tüm borç servisi yükümlüklerini yerine getiriyordu ve makro- ekonomik politikası IMF menüsüyle uyumluydu. Uluslararası kuruluşların görüşüne göre, bu yüzden **Peru'ya yardım etmeye gerek yoktu (!?)**
- Peru hükümetinin danışmanları, **Peru'ya verilen yardım olarak doğrudan IMF ve DB'nin ücret bordrolarında görünüyorlardı**. Bunların (günlük!!) danışmanlık ücreti 500-700 dolar arasındaydı. Peru'da ise bir profesörün **aylık** kazancı 45-70 dolar idi. İşçinin **aylık** kazancı 7,5 dolar.
- Devletin kurumlarının çöküşüyle devlete karşı "Aydınlık Yol" adlı Marksist **ayaklanma** oldu.
- Yasa dışı koka ekimi (dünya üretimini %60'ı) arttı.
- Üreticiler topraklarını kaybettiler ve toprakları tekellerin eline geçti (on hektarın altındaki topraklara kredi verilmedi.)
- Topraksız kalan köylüler ticari tarımın yedek işgücü haline geldiler.
- Koka ticareti sonucu oluşan narko-dolarlar artık Merkez Bankası döviz rezervlerini takviye için kullanılabilir hale geldi. Peru borç yükümlülüklerini karşılayabilmek için günde 8 milyon dolar döviz satın alır duruma geldi.
- Merkez Bankası'nın parasal konulara el atması kısıtlandı.
- Amerika devleti bir kolu ile uyuşturucu ile savaşır (görünüyor), öbür yandan ise CIA aracılığıyla teşvik ediyordu.

- Kirli paranın aklanması, ülke içi ve dışında serbestçe dolaşması IMF destekli bankacılık sistemin reformları ve döviz kuru rejimleriyle güçleniyor.
- Peru'da makro-ekonomik IMF reformları yasal ekonomiyi çökertirken, yasadışı ticareti güçlendirdi, kirli paranın Peru'ya kredi veren resmi ve ticari kuruluşlara geri dönmesini sağladı.

11. BÖLÜM

BORÇLAR ve YASADIŞI UYUŞTURUCU EKONOMİSİ

Bolivya Örneği :

- Bolivya modeli, Bretton-Woods Kuruluşları tarafından “ekonomilerini istikrara kavuşturmak ve kalıcı bir ekonomik büyüme sürecini oluşturmak isteyen ülkeler tarafından örnek alınması gereken” başarılı, bir yapısal uyum modeli olarak ele alınır.
- Bolivya ve Peru'nun döviz kaynağı koka ihracına dayanır.
- Her iki ülkede de uyuşturucudan sağlanan dolarların “ekonomiye sokulması” dış borç servisinin bir yolunu oluşturur.
- 1985'deki ekonomik paket IMF'nin yapısal uyum programının tüm ana bileşenlerini kapsıyor :
 - para devalüe edildi,
 - döviz borsası kuruldu,
 - 50 bin işçi işten çıkarıldı,
 - ücretler enflasyondan bağımsızlaştırıldı,
 - gümrük tarifeleri indirildi,
 - döviz kurları tekleştirildi,
 - devlet harcamaları kısıldı,
 - fiyat denetimi kaldırıldı,
 - emek pazarı serbestleştirildi,
 - ticaret serbestleştirildi.
- Bu paketin mimarı olan kişi 1993'te Bolivya başkanı oldu. Söyledikleri çok ilginç: “...önlemleri aldığımızda genel grev oldu, ülke on gün felç oldu... o zaman olağanüstü hal ilan etmek zorunda kaldık... 50 bin kamu çalışanı yanında 24 bin işçiyi işten attık. İş güvencesini kaldırdık...”
- Eylül 1985 önlemleri alınmadan önce **yıllık enflasyon oranı** yaklaşık **%24000'lerde** seyrediyordu.
- Önlemlerden sonra fiyat istikrarı fiyatların dolarizasyonundan dolayı hedefine ulaşmış oldu(!?)
- Fiyatların çoğu gerçekte döviz kuruma endekslediğinden ötürü dövizin istikrarı, neredeyse aynı anda fiyatın istikrarını sağladı.
- Uluslararası bağışçılar yapılan borç indirimi planı görüşmelerine göre, bu kuruluşlar Bolivya'nın ticari borçlarını ticari bankalardan büyük bir indirimle “geri satın almasını” finanse edeceklerdi. Borçların geri satın alınması IMF programının kabul edilmesi şartıyla olanaklı olacaktı.
- Programlanmış ekonomik durgunluk dönemi başladı.
- Sermaye ve emek koka ekonomisine yönlendirilmiş oldu.
- Ticari bankalar, ulusal ekonomik seçkinler yasadışı uyuşturucu ticaretine bağlandı.
- Hükümetin para ve döviz kuru politikaları narko-doların ulusal bankacılık sisteminde aklanmasını yasallaştıran önlemler getirdi. Dövizli işlemler gizli tutuldu, anormal derecede yüksek faiz oranları uygulandı. Paranın ülke içine ve dışına serbestçe hareket etmesine izin veren, Kambiyo rejimleri uygulandı. (Narko devlet) **Uyuşturucu devleti** modeli.

12. BÖLÜM

RUSYA FEDERASYONU'NDA MAKRO- EKONOMİK REFORM

1. Evre : Ocak 1992 Şok Sağaltımı

- Ocak 1992'de IMF şok tedavisi ulusal kapitalizme geçişi baştan engelledi.
- Harvard iktisatçılarından olan bir Rus hükümeti danışmanı 1985'te Bolivya hükümetinin danışmanırken uyguladığı aynı makro-ekonomik operasyonu Rusya'ya uyguladı. Bu program IMF ve DB tarafından demokrasi adına kabul ettirildi ve halkın büyük kesimi için **tutarlı bir yoksullaşma programı**ydı.
- Tüketici fiyatları 1992 yılında yüz kattan daha fazla arttı (%9900).
- Yerel fiyatlar dolarize edildi.
- Ulusal para birimi çöktü.
- Ekmeğin fiyatı 100 kat arttı.

- Ülkede üretilen bir TV'nin fiyatı 800 rubleden 85.000 rubleye çıktı.
- Ücretler ise ancak 10 kat arttı (gerçek gelirler %80 düştü).
- Ömür boyu tasarruf edilmiş milyarlarca ruble yok olup gitti.
- Ortalama maaşlar aylık en düşük ücret için 3 ABD doları, bir üniversite profesörü için ise 8 ABD doları, büro işçisi için 7 dolardı.
- Tüketim mallarının fiyatı ise dünya piyasası düzeyine yükselmişti. Bir palto 60 ABD doları.
- IMF ve Dünya Bankası okul, hastane, ana okulu vs. gibi kurumların kendi kaynaklarını yaratmasını isteyerek kullananlardan ücret alınması zorunluluğunu getirdi.

Perestroyka'nın Mirası :

- Bu dönemde devlet denetimindeki fiyatlarla devlet işletmelerinin ürettiği ürünler devlet işletme yöneticileri tarafından satın alınıp, kendi kurdukları kooperatiflere (yani kendilerine) satarak, ardından da çok yüksek kârla serbest piyasaya sattılar. Bu kooperatifler hemen ardından kendi bankalarını kurdular ve dış ticaret işlemleri yaptılar. Bu sisteme eklenen yolsuzluk ve rüşvet gibi düzeneklerle (mekanizmalarla) "Pazar burjuvazisi" oluştu.
- Reformların sonucu ekonomik faaliyetin suça bulaşması, devlet mülkiyetinin yağmalanması, kirli para aklanması ve sermaye göçüne neden oldu.
- Özelleştirme önemli oranda devlet mülkiyetinin örgütlü suç gruplarına devredilmesi anlamına geldi.
- Örgütlü suç kümeleri devlet aygıtına sızmıştır. Bu gruplar Yeltsin'in makro-ekonomik reformlarını açıkça desteklediler.
- 1993 yılında Rusya'da ticari bankaların yarısı ve Moskova'daki ticari taşınmazların yarısı mafyanın eline geçmişti.
- Yurt dışıyla ticaret, devlet mekanizmasındaki bürokrasiye rüşvet vererek elde edilen mallarla mafya tarafından yürütülüyor, kârlar denizaşırı bankalara yatırılıyor ya da lüks tüketim olarak ithal malına yatırılıyor.
- Yurt dışına para kaçırma, para aklama döviz piyasalarının kuralsızlaştırılmasıyla ve bankacılık sistemindeki reformlarla kolaylaştırılıyordu.
- IMF reformlarının ilk dönemlerinde (1992) sermaye kaçıışı aylık 1 milyar \$ dolayında.
- Rusya sanayisinin iflasa sürüklenmesi donanım alımı için verilen kredilerin dondurulması, girdi fiyatlarının kuralsızlaştırılması yolu ile sağlandı.
- Küçük bir varsıl kesimin lüks tüketim mallarına istemi ile oluşan dinamik pazar, **Rusya'nın temel kaynaklarının yağmalanması**yla elde edilen gelirlerle finanse edildi.

Devlet Mülkiyetinin İyi Bir Fiyata Kapatılması :

- Devlet mülklerinin kağıt üzerindeki değeri yapay olarak düşük tutulduğundan devletin varlıkları hemen hemen hiçbir şey verilmeden edinilebiliyordu (1000 dolar satış. Gerçek değer 300.000 dolar).
- Yüksek teknoloji bir füze üretim tesisi 1 milyon ABD dolarına satın alınabilir.
- Rusya ulusal ekonomisinin birçok sektörü yabancı sermayenin eline geçti (tütün, uçak vs.).
- Hafif sanayinin önemli sektörleri kapatıldı, bunların yerini dışalım (ithalat) aldı.
- Batının birçok ileri teknoloji şirketleri en iyi Rus bilim adamlarını (fiber optik, bilgisayar tasarımı, uydu teknolojisi, nükleer fizik alanlarında) hizmetlerini ayda ortalama 100 doların altında satın alabiliyordu. Bu bilim adamlarının 1,5 milyon kişi olduğu kabul ediliyor (eski SSCB genelinde).
- Rusya'nın askeri, uzay bilimleri ve ileri teknoloji alanları dağıtılmaya niyetlenmişti.
- Tek bir dönüşüm formülüyle **askeri donanım ve sanayi varlıkları metal artığına dönüştürüldü** ve dünya piyasalarında satıldı. Gelirleri sermaye mallarının ithalinde ya da borç servisi yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde özelleştirme programlarında kullanıldı.
- 1992 reformları 2000 ticari bankanın pıtrak gibi ortaya çıkmasına neden oldu. Sonra bunlar sanayinin çökmesiyle birlikte çöktüler.
- IMF Ruble'nin etkisini zayıflattı, eski cumhuriyetlerin kendi para birimlerini ve merkez bankalarını, verdiği teknik yardımla kurmalarını teşvik etti. Bu süreç ekonomik **Balkanizasyon**'u getirdi. Ortaya bölgesel ekonomik güçler çıktı. Bunlar yerel kodamanlara hizmet etti.
- Dünya ticareti serbestleştirken Bağımsız Devletler Topluluğu'nun içinde malların ve insanların hareketini engelleyen yeni iç sınırlar oluşturuldu.
- Meclis bir ara IMF'nin programlarına karşı çıkmak istedi.
- Bunun üzerine IMF 3 milyar dolarlık yardımın ikinci bölümünün geleceğini imâ etti.

- Beyaz Ev'e seçme askerler ve topçu birlikleriyle saldırtıldı. Bu IMF tarzı reformlara muhalefet edenleri tasfiye etmek için yapılmıştır
- Rus hükümeti ile IMF arasında yapılan bağış anlaşması sonucu çıkarılan kararnamelerle krediler azaltıldı, faiz oranları yükseltildi, özdeşleştirmelerin ve ticari liberalizasyonun hızını artıracak önlemler alındı.
- Başkan Yeltsin, borç ferahlaması ve yardımı karşılığında **dört Kuril adasının geleceği üzerindeki görüşmeler** için Japonya'ya gitti.
- Faiz oranlarının artması sanayinin birçok sektörünü iflas ettirdi.
- Ekmek fiyatları bir gecede 3-4 kat arttı.
- Reformlar cumhuriyetlere ve yerel hükümetlere mali özerklik getirdi.
- Devletin mali kaynakları alacaklıların borçlarına tahsis edildi.
- 1993 yılında ödeme dengesindeki açık 40 milyar dolar.
- Başkan B. Clinton 1,6 milyar dolarlık sınırlı bir yardım önerdi. Bunun 970 milyon dolarlık bölümü **esas olarak ABD çiftçilerinden yapılacak gıda alımlarına verilecek krediler biçiminde. 630 milyon doları ise ABD'den tahıl alımlarındaki gecikmiş ödemeler içindi.**
- IMF'nin ekonomik reçeteleri borç servisi yükümlülüklerini zorlamak ve borcu büyütmek amacını taşıyor.
- 1993'de işletmelerin %50'sinden çoğu iflas etti, 1994'te 33 bin borçlu işletmenin işçileri düzenli ücret alamadı.

13. BÖLÜM

ESKİ YUGOSLAVYA'NIN PARÇALANMASI, BOSNA-HERSEK'İN YENİDEN SÖMÜRGELEŞTİRİLMESİ

- Batı kamuoyu yanıltılıyor. Eski Yugoslavya'nın kötü durumu "saldırgan bir milletçiliğin" etnik ve dinsel gerilimin kaçınılmaz bir sorunu olarak sunuluyor.
- 1980'den bu yana yabancı kreditorler Yugoslavya'ya ekonomik yeniden yapılanma modelleri dayatmaktadırlar. Bu da daha yavaş büyüme, dış borçların birikmesi, devalüasyon, ödeme maliyetinin yükselmesine neden olmakta.
- 1980'de uygulanan IMF destekli paket büyük bir enflasyonla sonuçlandı. Bu sefer ithalat serbest bırakıldı, krediler donduruldu, bunlar da yatırımların inanılmaz çöküşüne yol açtı.
- 1988'de "Mayıs Enflasyonla Mücadele Programı" adlı program uygulandı. Bu ise enflasyonu daha çok azdırdı. Voyvodina ve Montenegro'da ayaklanmalar oldu. Kaos ortamında ücretler kuralsızlaştırıldı.
- **ABD yanlısı hükümet** başa geçtikten sonra **hiperenflasyon** dalgası ortaya çıktı. Tüketici fiyat endeksi %2700 arttı.
- 1989'da başkan ABD başkanıyla buluşmak üzere Washington'a gitti. "Para biriminin yeniden devalüe edilmesi, ücretlerin dondurulması, devlet harcamalarının kısılması, toplumsal mülkiyetli işletmelerin kaldırılması içeren ekonomik reformlar karşılığında "ekonomik yardım paketi" sözü verildi.
- Ekonomik paket 1990'da IMF'nin Stand-by anlaşması (SBA) ve Dünya Bankası'nın Yapısal uyum kredisi (SAL II.) ile başlatıldı.
- Bu önlemler federal hükümetin borç ödemelerine ayrılmak üzere bütçe kesintilerine neden oldu. Belgrad'ın cumhuriyetler ve özerk bölgelere para göndermemesi ayrılık sürecine neden oldu (hızlandırdı). (Balkanizasyon)
- Enflasyon sıra ile 1990'da %7, 1991'de %140, 1992'de %937 ve 1993'de %1134'e fırladı.
- 1990 paketi dinarı tam konvertibil haline getirdi, faiz oranları serbest bırakıldı, ithalat kotaları indirildi, para politikaları kredi veren kurumların denetimine geçti. IMF ile imzalanan anlaşmaya göre, hükümet kendi merkez bankasından kredi alamıyordu. Bu durumda hükümet bütçe yapamaz oldu ve toplumsal programlar çöktü.
- Federal mali yapının tamamen çökmesi sonucu 1991'de Hırvatistan ve Slovenya resmen ayrıldı.
- 1988'de çıkarılan "Yabancı yatırımlar yasası" yabancı sermayenin sanayi, bankacılık, sigorta ve hizmetler sektörüne hiçbir kısıtlama olmaksızın girebilmesine olanak tanıyor. Daha sonra çıkarılan kanunlarla işletmelerin hepsinin yabancı sermayeye satılması da dahil üzere yağmalanmasına izin verildi.

- IMF-DB destekli reformlarla sanayi sektörüne verilen krediler iflas sürecini hızlandırmak için donduruldu.
- Yasa uzlaşmaya varılmadığı durumda, bir iflas süreci başlatılıyordu ve işçilerin işten çıkarılma giderimleri (tazminatları) verilmiyordu.
- 1990 yılına gelindiğinde 977 işletme iflas yahut tasfiye edilmiş, 600.000 işçi işten çıkarılmıştı. Bu işletmeler elektrik, petrol rafinerisi, makine, mühendislik ve kimya dallarındaki endüstrileri de kapsıyordu.
- Ticaret rejiminin kuralılaşmasıyla ithal malı alışı hızlandı. Bu yerli üretimi daha çok vurdu. Bu ithal furyası IMF'den alınan paralarla finanse ediliyordu.
- Faiz oranlarındaki ani yükseliş, ulusal şirketlere dayatılan yüksek girdi fiyatlarına ithal furyasının da eklenmesiyle yerli üreticiler kendi ulusal pazarlarından çıkartılıp, dışlandılar.
- Borçlar cumhuriyetlere paylaştırıldı. Cumhuriyetlerin liderleri alacaklılarla tam bir işbirliği içindeydi. Bu yöneticiler devlet işletmeleri ve makinalarını yağmalyorlardı.
- Hırvatistan, Slovenya, Makedonya Bretton-Woods Kuruluşlarıyla ayrı borç görüşmelerine başladı.
- 1993'te IMF ile anlaşma imzalandı. Buna göre Zagreb hükümetine mali politikalar ile kendi üretken kaynaklarını harekete geçirmesine izin verilmiyordu.
- Hırvatistan'da işsizlik giderek arttı (1994'de %19,1), yeni ulusal para birimi Kırma'ya geçildi. Toplumsal işletmelerin %95'i anonim şirketlere dönüştü.
- Çok katı bir iflas yasası başlatıldı. Zagreb hükümeti, Bretton-Woods Kuruluşları'na bir niyet mektubu yazdı ve bankacılık sektörünü EBRD ve DB'nın yardımıyla tümüyle özelleştirecek ve yeniden yapılandıracaktı.
- Paris ve Londra Kulübüyle yapılan görüşmelerin ana teması, Zagreb'in Yugoslavya'nın borcundan kendi payına düşenin tamamını kabul etmesiydi. Bu durumda ancak borçların yeni bir takvime bağlanması ve yeni kredi verilmesi görüşmeleri başlayabilirdi.
- IMF, Sırbistan ve Karadağ'a borçların %36'sını, Hırvatistan'a %28'ini, Slovenya'ya %16'sını, Bosna-Hersek'e %16'sını ve Makedonya'ya da %5'ini önerdi.
- Makedonya'da 1993'te ekonomik reformlar dizisi kabul edildi. Buna göre ücretler kısıllacak, krediler dondurulacaktı.
- Mültimiyarder George Soros bağımsız bir birey olarak, Hollanda hükümeti ve Bank of International Settlements ile birlikte sözde uluslararası destek grubuna katıldı.
- IMF'yle yapılan anlaşmalar ödeme sıkıntısı çeken işletmelerin kapanması, gereksiz işçilerin işten çıkartılmasını öngörüyorlardı.
- Bütün bunların sonucunda sanayinin tümüyle dağılmasına neden olan iflas programı oluşturuldu. Devlet varlıkları borsada satıldı.
- DB'nın da doğruladığı üzere Makedonya'da *bebekler ve çocuklar arasında salgınlar oldu*. Dünya Bankası'nın buna önerisi "piyasa merkezli bir sağlık sisteminin geliştirilmesi"ydi.

Bosna-Hersek'in Yeniden İnşası :

- 1995'deki Dayton Anlaşmasına göre Bosna'da bir sömürge yönetimi kuruldu. Yönetimin başına Bosna vatandaşı olmayan bir "yüksek temsilci" atandı.
- Bu "yüksek temsilci" tüm sivil yürütme yetkilerini elinde tutuyor ve hem Bosna Federasyonu hem de Bosna Sırp Cumhuriyetinin hükümetlerini reddetme hakkına sahipti.
- Yüksek temsilci İFOR Yüksek Askeri Komutanlığı ve kredi verecek kuruluşlarla birlikte çalışacaktı.
- Dayton'da kabul edilen **anayasa** ekonomik politikaların egemenliğini Bretton-Woods Kuruluşlarına ve European Bank Reconstruction and Development'e (EBRD) devretmişti. Bu anayasanın 7. maddesi şöyle söylüyordu : "Bosna-Hersek Merkez Bankası Başkanı IMF tarafından atanır ve Bosna-Hersek ya da komşu bir devletin vatandaşı olamaz."
- Merkez Bankası'nın ilk 6 yılda para basmaya ve kredi vermeye izni yok. Bu açıdan nakit para yönetim kurulu olarak çalışacak.
- EBRD enerji, su, posta hizmetleri, karayolları, demiryolları vb. dahil tüm kamu sektörü işletmelerinin işlemlerini denetliyor.
- EBRD başkanı yeniden yapılanma komisyonunun başkanını tayin ediyor.
- Bosna anayasası asıl önemli olarak uluslararası ilişkiler tarihinde can sıkıcı ve tehlikeli bir örnek olmuştur.

- Bosna devlet sistemindeki yürütme görevleri, batılı finans kuruluşlarının atadığı, Bosna vatandaşı olmayan kişilerin elinde.
- Bosna hükümetinin 1995 yılında yeniden inşa gereksinimi 47 milyar dolar, buna karşılık kreditorlerin taahhüt ettikleri 3 milyar dolar.
- Bu 3 milyar doların bir bölümü birikmiş borçlar için, bir bölümü de IFOR (Yürütme gücü-yabancı) için harcanmak koşuluyla veriliyor.
- **Dayton** Anlaşması'na göre NATO personeli hiç vergi ödemiyor.
- NATO askeri operasyonlarının kimi yerel maliyetleri Bosna hükümeti tarafından karşılanıyor.
- AMACO (Amerikan Petrol Şirketi) Bosna'da petrol arama çalışmalarına başlıyor (toplam birkaç şirket). Tuzla bölgesinde önemli petrol yatakları var. Bu bölge Dayton Anlaşması'yla ABD askeri bölgesi içinde bırakılıyor. Burada 70.000 askerlik dokuz ağır silahlı tugay var.
- 1991'deki savaşın başından bu yana makro-ekonomik reformunun merkezi rolü, dünya **MEDYA**'sı tarafından dikkatle GÖZARDI edildi ve REDDEDİLDİ.
- Çözüm için reçete serbest piyasa olarak sunuldu.
- Medya makro-ekonomik dayatmaların ve yeniden yapılandırma süreçlerinin (felaket olan) toplumsal ve siyasi etkilerini toplumsal bilinçten dikkatle sildi. Bu olayın kültürel, etnik ve dinsel özelliklerini ön plana çıkarttı. Krizin tek nedeni olarak sundu.
- Makro-ekonomik reform Yugoslavların yaşam koşullarını mahvetti. Çalışma, yeme, barınma haklarını, kültürlerini ve ulusal kimliklerini küçülttü, dejenere etti. Sınırlar yeniden çizildi, hukuk sistemi bütünüyle elden geçirildi. İşletmeler iflasa sürüklendi. Finans ve bankacılık sistemi parçalandı. Sosyal programlar ve kurumlar imha edildi.
- Yugoslavya ve diğer ülkelere uygulanan ekonomik yeniden yapılandırma programlarının aynısı ABD, KANADA ve BATI AVRUPA'da da uygulanmaktadır.
- Tüm dünyada insanlar başka bir çözüm olmadığına inanmaya yönlendirir.

* **Prof. Stiglitz**, "*Information Asymmetries*" kuramı ile 2002 Nobel Ekonomi Ödülünü almıştır.

DB "REFORMLARI" nın Ürküten İçyüzü...

"Reformlar" sömürgeciliği yeni biçimlerde sürdürüyor.
Ulusal planlamayı engelliyor.
Gerçek bir demokrasileşmeyi engelliyor.
Halk yararına programların ayağını kaydırıyor.
Güç ve imtiyazın çıkarı için, dünyanın büyük çoğunluğunu
acı ve umutsuzluğa teslim ediyor.

Bunların hiçbiri kaçınılmaz, çaresiz şeyler değil..

Kanada'lı Prof. Dr. Michel Chossudovsky'nin kitabının

(**YOKSULLUĞUN KÜRESELLEŞMESİ**) sağladığı anlayış,

olayları tersine çevirecek mücadeleye doğru önemli bir adımdır :

D İ R E N İ Ş İ N K Ü R E S E L L E Ş T İ R İ L M E S İ ! ! .

Prof. Dr. Noam CHOMSKY

ABD, (Yoksulluğun Küreselleşmesi, kitabına sonsöz, 1999)

“Dünya vatandaşları haset, aç gözlülük ve kinden arındırılmış olarak eğitilmelidir.”

“ Herhalde Türk yurttaşı kesin olarak bilmelidir ki;
bir ulusun insanlık ve uygarlık dünyasında yükselmesi ve başarılı olması,
yalnız ve ancak kendi gücüne dayanarak özgürlük ve bağımsızlığını dokunulmaz
bulundurmasıyla olasıdır. Bunun başka çözüm yolu yoktur..”

“ Bugünkü uğraşımızın amacı, **T A M B A Ğ İ M S I Z L I K**’tır.
Bu ise mali (parasal) bağımsızlıkla gerçekleşebilir. Mali bağımsızlığın korunması için
ilk koşul; bütçenin ekonomik bünye ile denk ve uygun olmasıdır. ”

“ **Bizi yutmak isteyen kapitalizme ve bizi mahvetmek isteyen emperyalizme..**
karşıt bir doğrultuda hareket etmiş,
..emeğiyle geçinen zavallı bir halk olmanın gerektirdiği bir yapılanmayı hedefliyoruz.. ”

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK